2 6de jaargang nr. 2 apr-mei-jun 2008

Meander

natuurpunt

Natuur rondom Leie, Schelde en Zwalm

MEANDER

is het regionale contactblad voor de leden van de Natuurpuntafdelingen Schelde-Leie, Scheldevallei, Vlaamse Ardennen, Oudenaarde, Ronse en zwalm.vallei en voor de verschillende werkgroepen. Iedereen is welkom op onze activiteiten, ook niet-leden. Deelname aan wandelingen is steeds gratis en vrijblijvend

Lidmaatschap: Wie zich binnen onze regio aansluit bij Natuurpunt vzw krijgt automatisch ook driemaandelijks ***MEANDER***.

Ledenadministratie
Arsène en Yvette Benoot,
Gampelaeredreef 67 9800 Deinze, tel. 09/386.38.95,
arsene.benoot@skynet.be.
zwalm.vallei: Bart Magherman, Leonce Roelsstraat 5, 9620 Zottegem,
09/360.09.99, b.magherman@scarlet.be

Redactie
Jo Buysse, tel. 09/385.52.89
email: jozef.buysse@scarlet.be
Johan Cosijn, tel. 055/30.98.10
email: johan.cosijn@telenet.be
Norbert Desmet, gsm 0494/65.33.91
email: desmetnorbert@hotmail.com
Rik Desmet, tel. 09/386.46.63
email: desmet.rik@scarlet.be
Philip Vergeylen, tel. 09/361.26.80
email: philip.vergeylen@scarlet.be

Foto's worden bezorgd aan:
jozef.buysse@scarlet.be

Werkten mee:

Willy Aelvoet, Walter Belis, Arsène Benoot, Koen Broos, David Buysse, Jo Buysse, Tom Buysse, Johan Cosijn, Gilbert De Ghesquière, Emiel De Jaeger, Jacques Dejans, Patrick De Rore, Rik Desmet, Norbert Desmet, Karel De Waele, Nico Geiregat, Bryan Goethals, Gunther Groenez, Bart Heirweg, Peter Jäger, Filip Keirse, Luc Menschaert, Marc Minnaert, Yvette Moerman, Gerard Mornie, Steven Raevens, Ivan Steenkiste, Guido Tack, Paul Van Dale, Paul Vandenbulcke, Jacques Vanheuverswyn, Koen Van Keer, Niko Van Wassenhove, Philip Vergeylen, Hugo Verschelden.

Kaftfoto: Bruine kikker tussen Sneeuwklokjes door Bart Heirweg.

Achtergrondfoto's: p. 8-9: Marc Minnaert; p. 12-13: Gilbert De Ghesquière; p. 21: Gerard Mornie.

Lay-out: Jo Buysse

Oplage: 2300.

Gedrukt op cyclusprint 90 g bij 'Druk in de Weer' Gent.

3	Beste natuurvrienden
4	Veertig jaar later
7	Vogeltocht naar Schouwen-Duiveland
8	Op Pad
10	Vlaamse Ardennendag
12	Een kruis over de Aalscholver?
14	Vogelwaarnemingen december - februari
16	Verslag bosuilentocht
16	Maurice's pikorde
17	Gezocht: oude sokken
17	De mediawatcher
	Kalender: uitneembaar katern
20	Burreken: oproep tot medewerking
20	Radio 2 op bezoek in de vrije school te Ruien
21	Op zoek naar de Vuursalamander in Oost-Vlaanderen
22	De man met de hamer
24	Blauwe kiekendieven
26	Dagboek van een groenling
28	Nieuws van de zoogdierenwerkgroep
28	Tongvaren meer gesignaleerd in onze regio
29	Op de bres voor een stukje stilte
30	Latijn en Grieks
30	Rivierprik: een vastberaden beestje
31	Te noteren
31	Vergetelheden en vergissingen
31	Gezocht...
32	Amfibieën in je vijver? Laat het ons weten
33	Huisspinnen
35	Boekbespreking: amfibieën en reptielen
35	We delen in de rouw van
35	De volgende Meander

Beste natuurvrienden

Guido Tack

Op zondag 12 oktober vieren we in Kruishoutem veertig jaar Wielewaal-en-daarna-Natuurpunt-werking in onze regio (noteer nu al die dag, allen daarheen!). Deze feestelijke dag is nog een eind af, maar we zijn al volop bezig met de voorbereiding ervan, en het is misschien niet slecht om er nu al een paar beschouwingen aan te wijden.

Op de geologische schaal is veertig jaar natuurlijk minder dan niets, maar op een beter te 'behappen' schaal van bijna twee historische mensengeneraties, of een half mensenleven als je wil, is er wel enorm veel gebeurd. Ikzelf ben twee jaar later, in het memorabele natuurbeschermingsjaar 1970, als twaalfjarige snotter actief geworden in het natuurbehoud. Ik ben dus net oud genoeg om even achterover te leunen, en mij 'de staat van de natuur' in onze streek voor de geest te halen in die beginjaren. Van de gebieden die ik toen frequenteerde komen er, gedrenkt in een onvermijdelijke portie nostalgie, spontaan beelden op mijn net- en geluiden op mijn trommelvlies. Beelden van honderden Goudplevieren en wat Grutto's en Kemphaantjes op trek en van broedende Paapjes op de schaarse weideafsluitingen in de Langemeersen. Van een enorme vlakte bloeiende Grote ratelaars en van het gekras van de laatste Kwartelkoning aldaar, alsof je met je vingernagel over een kam strijkt zei Guustje. Uit de Vestingen komt weer de zang van Europese kanarie de klas binnengewaaid ten koste van de broodnodige aandacht voor logaritmen en vervoegingen. Uit de Heurnemeersen komen de geluiden van Grote karekiet en Snor, van blatende Watersnippen in het broedseizoen, en komt de roep weer aangewaaid die duidelijk maakt waarom de naam van het Wouwaapje wat het eerste lid betreft een onomatopee is. Ik zie als de dag van gisteren het laatste broedkoppeltje effectief als aapjes (het tweede lid!) de doorgeschoten wilgen in de wijmier nederdalen om aan de rand van de meander te vissen.

Boven de ondergelopen Reytmeersen doorklieven weer tientallen Smienten, Pijlstaarten, Slobeenden, Wintertalingen, zelfs Grote zaagbekken de ijzige lucht, en zit die eenzame Haas weer vast op de donk, een eilandje in een zee van water. Uit het toenmalige Bos t'Ename weerklinken opnieuw zeven zangposten van de Nachtegaal, en herinner ik mij levendig hoe we ons toen bij de controle van de nestkasten druk maakten over het feit dat een aanzienlijk percentage ervan bezet was door Eikelmuis, ten koste – o ramp, zo dachten we toen - van de mezen die gebrek hadden aan broedgelegenheid. Ik pluk weer braambessen aan de rand van struweel dat naadloos overgaat in schrale graslandjes met Gewone vleugeltjesbloem en Blauwe knoop. En rond die natuurgebieden zie (en ruik!) ik weer het 'gewone' cultuurlandschap dat toen zoveel meer vol leven was, met Gekraagde roodstaarten, Geelgorzen, Grauwe gorzen, Grauwe vliegenvangers, Zomertortels en nog veel meer fraais waar we toen absoluut niet van opkeken. Het leven was toen simpel: je kon je klok gelijk zetten op de aankomstdata van de trekvogels in de lente. Iedere 1e mei ging ik toen het bos in op zoek naar de jodelende Wielewaal, en nooit, maar dan ook nooit gaf hij verstek zoals nu. Een aantal van die ijkpunten in de tijd ben ik al jaren kwijt, en dat werkt ontredderend.

Is het dan allemaal kommer en kwel ? Met een winterwaarneming van Buizerd of Sperwer waren we toen gelukkig, en we konden ons begot niet voorstellen dat deze soorten veertig jaar later gewone broedvogels zouden zijn in de streek. Voor een waarneming van Boomklever moesten we toen naar Lozerbos. Een vluchtje Aalscholvers maakte toen je ornithologenweek goed. Er zitten nu weer meer Steenmarters in de streek dan toen. En zo kan ik nog even doorgaan om duidelijk te maken dat er ook nog veel is overgebleven, dat er ook veel te goede is gekeerd sindsdien, met als meest spectaculaire evolutie van de laatste jaren misschien wel het herstel van de visfauna in onze rivieren en beken. Wie toen had voorspeld dat we veertig jaar later eigenhandig vijfhonderd hectaren natuurreservaat zouden beheren maakte veel kans de rest van zijn leven te slijten in Velzeke. Geheel in overeenstemming met je persoonlijke ingesteldheid is het glas voor de ene half vol en voor de andere half leeg, maar zowel wetenschappelijk als gevoelsmatig kom je er niet onderuit om toe te geven dat er o zo veel verdwenen is in die veertig jaar.

Waarom houden we het dan al veertig jaar vol met z'n allen ? Uiteraard om een ganse reeks rationele redenen die ten grondslag liggen aan het maatschappelijk streven naar natuurbehoud en landschapszorg, maar bovenal omdat we sentimentele knuppels zijn. Omdat de natuur voor elk van ons een wezenlijk onderdeel is van ons referentiekader als mens, in ruimte, in tijd, bovenal in ons gevoel. Omdat we totaal ontredderd, ontworteld zouden zijn zonder de alles overweldigende schoonheid van een Vlaamse Ardennenbos op de Vlaamse Ardennendag eind april. Laat ons vooral niet te beroerd zijn om dat toe te geven.

Veertig jaar later

Luc Menschaert

1968 Amerika is in volle Vietnamoorlog. De mensenrechtenactivist Martin Luther King en presidentskandidaat Robert Kennedy worden vermoord. De Hongkong-griep eist wereldwijd 750.000 doden. Praagse lente in Tsjecho-Slowakije. In Parijs komen de studenten in opstand. Jan Verroken doet na een interpellatie in de Kamer over de Leuvense kwestie de regering vallen. Maar wat blijft een mens het meeste bij? De Olympische zomerspelen in Mexico.

We schrijven 18 oktober. De finale van het verspringen is aan de gang. Het zal gaan tussen Ter-Ovanesian, de Rus, en Ralph Boston, de Amerikaan. Tot Bob Beamon, nog een Amerikaan maar in Europa onbekend, bij de tweede poging zijn aanloop neemt, als uit een katapult weggeschoten heel hoog de lucht inklimt en met zijn stelten van benen horizontaal voor zich uit onwaarschijnlijk ver in de zandbak terechtkomt. Op Youtube zien we hoe hij van puur geweld na de landing nog een paar keer blijft nastuiteren. Nu gaat hij definitief de lucht in, dacht ik voor de tv, en we zien hem nooit meer terug. Maar dat deed hij natuurlijk niet. Het stadion, oplevend, beseft dat geschiedenis wordt geschreven en wacht in spanning af. Consternatie rond de zandbak. De elektronische afstandsmeting kan de sprong niet aan. De officials halen er dan maar de lintmeter bij. Eindelijk komt de afstand op het bord. 8,90 meter, een fantastisch nieuw wereldrecord. Beamon begrijpt het niet, loopt verward heen en weer. “29 feet, 2,5 inches,” schreeuwt iemand hem toe. Dan gaat hij als gek in het rond dansen. Arme Bob. Achteraf heeft hij zijn ‘sprong naar het volgende millennium’ niet kunnen verzilveren. In de taxi waarmee hij na zijn sportcarrière rondreed, zei hij in een interview over zijn exploot: ik dacht even dat ik een vogel was. Dat is het dus wat bijblijft, de bijna-vogel Beamon. En natuurlijk ook de echte vogels, waarover nu wat meer.

Vogelrijkdom

Eigenlijk is 1968 één brok duisternis, waarin hier en daar een vogelwaarneming opflitst. Dan maar de bronnen aangeboord om het geheugen op te frissen. De Wielewaal dus, het Vlaams ornithologisch tijdschrift dat toen aan zijn 36ste jaargang bezig was. Gesticht door pastoor Segers uit de Kempen, was de Wielewaal in 1968 nog altijd op de provincies Antwerpen en Limburg toegespitst. Toch had het tijdschrift vaste voet in Oost-Vlaanderen via de afdelingen Gent en Land van Waas. Dicht bij huis was ook Kortrijk een bloeiende afdeling. De jaargang 1968 steekt niet af bij de andere. Lay-out, berichtgeving en foto’s: wat ouderwets allemaal, maar best boeiend. Voor wie het interesseert natuurlijk. Een greep uit de inhoud: het januarinummer brengt een artikel over de noordwaartse doorbraak van de Cetti’s zanger, juni een artikel over het Korhoen ‘Nest - eieren - broedtijd’, dat prachtige hoen dat inmiddels uit de hei verdwenen is. De herfstinvasie van Notenkrakers komt in november uitgebreid aan bod, naast het verslag van de buitenlandse Wielewaalreis naar Zwitserland. Naar de korte mededelingen en de verslagen van de wandelingen, twee vaste rubrieken, keken de lezers uit. Ze leren ons dat er in 1968 naast Korhoenders ook nog Klapeksters en Hoppen in Vlaanderen broedden. Ten noorden van Gent vindt iemand liefst 6 broedgevallen van de Grauwe klauwier.

Grauwe gors *foto: Jacques Vanheuverswyn*

De pas opgerichte afdeling Schelde-Leie draait in 1968 proef. Een wandeling op 19 mei langs de Schelde in Zingem en Gavere trekt 52 deelnemers aan. Ze maken kennis met 65 vogelsoorten. Mooiste waarneming: ‘een prachtig ♂ Wouwaapje’, aldus het verslag. Drie junitochten in de Scheldevallei leveren veel meer soorten op (59, ?, 57) (waaronder IJsvogel, Wielewaal, Kwartel, Snor, Woudaap, Paapje, Slobeend, Zomertaling, Grauwe gors) dan dat er deelnemers waren om ze te bekijken (6, ?, 5). In ‘Nieuwe leden’ zien we hoe Marcel Nachtergaele maand na maand natuurliefhebbers bij de lurven vat

en ze tot lid bombardeert.

Ook de Vautierstraat (nu het Dinomuseum) gaf toen een ornithologisch tijdschrift uit: 'De Giervalk-Le Gerfaut', met bijdragen in de twee landstalen. Het overzicht van het jaar 1968 moeten we gaan zoeken in de jaargang 1971. Dat vond niemand erg. De meeste gegevens waren trouwens al in de Wielewaal verschenen.

Wolkje aan de hemel

Eén wanklank bij al die vogelrijkdom: een kort bericht in het juninummer van de Wielewaal.

"De zwaluwen bedreigd!
Men hoeft geen ornitholoog te zijn om vast te stellen dat de zwaluwen ieder jaar in aantal verminderen. In vele hoeven is het aantal bewoonde nesten verminderd tot de helft, in sommige gevallen zelfs tot een vierde..."

Grauwe klauwier *foto: Gerard Mornie*

Als besluit volgt een oproep om mee te doen aan 'een grootscheepse actie om de zwaluwen te beschermen'.

Allicht werden hier de Boerenzwaluw en de Huiszwaluw bedoeld. Boerenzwaluwen waren er in 1968 nog bij de vleet, ze waren deel van het straatbeeld. De Huiszwaluw kwam meer plaatselijk voor, onder bruggen, in grote hoeven, maar was toch meer een stadsvogel. Oudenaarde was toen vrij goed bedeeld met die zwaluwen, zelfs in de Veldstraat in Gent hingen er nog enkele nesten. In 1968 werd allicht de vergelijking gemaakt met vooroorlogse toestanden. Zo heeft pastoor Segers het in een van zijn boeken over Boerenzwaluwen die in de huiskamers van de boerenwoningen kwamen broeden...

Op het eerste gezicht weinig aan de hand dus in 1968, allerminst wat het gevogelte van het boerenland betrof. Er kwinkeleerden vogels van jewelste, in de lucht en vanuit bomen en struiken, wanneer de natuurminnaar in het voorjaar zijn morgenwandeling deed. Vrij van stress: tellingen, kaarthokjes, inventarisaties moesten nog uitgevonden worden.
En toch verscheen in het voorjaar van 1968 een wolkje aan de hemel. Gekraagde roodstaarten, Rietzangers, Gele kwikstaarten en Grasmussen - vogels die diep in Afrika overwinteren - kwamen niet in de normale aantallen opdagen. Ook de volgende jaren was dat zo. Woestijnvorming, zo bleek later, was de oorzaak, meer bepaald de opmars van het zand in de zuidelijke Sahararand. Dat milieufactoren in Afrika de populaties van onze trekvogels beïnvloeden is nu duidelijk, maar kwam toen voor het eerst aan het licht. Zo was 1968 dan toch een scharnierjaar in de vogelhistorie van West-Europa.

Plattelandsvogels

We zijn veertig jaar verder. Het platteland is niet meer te herkennen. Of toch? Voor wie in 1968 geen graten zag in de lintbebouwing, vallen het dichte autowegennet, de talloze woonwijken, bedrijventerreinen en bouwwerken allerhande die sindsdien tot in de verste hoeken van het land het buitengebied valoriseren best te pruimen. In de landbouw was er voor de keuterboer al in 1968 vuil aan de knikker. Vanaf de jaren '70 stond de boerenstiel definitief in het teken van schaalvergroting en intensivering. Er groeit nu maïs van Lo-Reninge aan de IJzer tot Dilsen-Stokkem aan de Maas.

Monotonie troef dus, die geleid heeft tot een nivellering van het broedvogelbestand. Of men nu in het westen of in het oosten van het land zijn raam opent en het lentekoor beluistert, de vogels die zingen zijn dezelfde. Broedvogels die zeer specifieke biotopen bewonen hebben zich teruggetrokken in de natuurreservaten, waar hun biotoopeisen nog vervuld zijn. Het zijn de vogels van de Rode Lijst, die geregeld wordt geactualiseerd. Ze bevat naast vogelsoorten die ook in 1968 al probleemgevallen waren (Kwartelkoning, Roerdomp, Watersnip, Klapekster,...), ook soorten waarover men zich toen allerminst zorgen maakte (Graspieper, Geelgors, Veldleeuwerik,...). Koekoek, Boerenzwaluw, Kneu en Huismus zijn op weg om in die categorie te belanden. Plattelandsvogels die in 1968 heel gewoon waren, laten het nu dus afweten. In de akkers is het stil. Er wordt hard gewerkt om het tij te doen keren. De akkervogels staan volop in

de belangstelling. Sommige gemeenten geven een premie per geslaagd zwaluwlegsel. Ook Europa wil het verlies aan biodiversiteit een halt toeroepen. Tegen 2010 nota bene, wat erg kortbij is. Maar alles hangt af van de interpretatie. Neem de Boerenzwaluw. Stel dat er per km² nog één koppel van die zwaluwen overblijft - minder kan niet - dan betekent dat voor heel Vlaanderen nog altijd ruim 13.000 broedparen. Europa tevreden, want de zwaluw is behouden, maar in werkelijkheid toeren de zwaluwen eenzaam in het landschap rond. Onzichtbaar zijn ze dan. In 2002 werd het broedbestand in Vlaanderen op 20 tot 30.000 broedparen geschat. Nu al kan men in de boerenbuiten kilometers rondfietsen zonder er een te ontmoeten.

Naast de verscheidenheid aan soorten moest ook de diversiteit aan biotopen fors inboeten. Het vergt veel inspanningen om de laatste pareltjes te behouden. Over de zin van dat vele werk kan men dubben tot men er suf van wordt.

Boerenzwaluw

Woeste natuur

In de geschiedenis is het al meer gebeurd. Er komt vanuit het niets een idee opzetten en pas later blijkt dat de uitwerking ervan net op tijd is gekomen. Ook in het natuurbehoud hebben we dat meegemaakt. Het nieuwe idee was: de natuur haar gang laten gaan. Er wordt een natuurgebied afgebakend en men laat de tijd zijn werk doen. Wel worden er runderen en/of paarden uitgezet. Het graasgedrag van die beesten moet de houtopslag in bedwang houden en de variatie in de begroeiing bevorderen. Het idee kwam uit Holland, waar in het kader van het Deltaplan grote lappen grond vrijkwamen en als natuurgebied aan hun lot werden overgelaten. Bij ons zijn de Reytmeersen in Welden een mooi voorbeeld van die nieuwe natuur. Het reservaat ligt op grond die in de jaren '70 is opgespoten en aanvankelijk bestemd was voor industrie. De grazers van dienst zijn Konikpaarden en Gallowayrunderen. Het resultaat is ongeordende natuur, waar de wandelaar na één bezoek buiten blijft, want bij die mix van onkruid, loslopend hoornvee en onbekend ongedierte voelt hij zich allerminst in zijn sas. Dubbele winst: pure én rustige natuur. Het laat zich aanzien dat zulk soort natuur met meer succes de opwarming aankan dan heel specifieke habitats waaraan nu al met man en macht wordt gewerkt om ongewenste omgevingsinvloeden af te wenden.

Opwarming

Afgezien van de noodkreet met betrekking tot de zwaluwen is er in de Wielewaaljaargang 1968 niets dat er op wijst dat natuurminnaars zich toen veel zorgen maakten over het lot van de vogels. Dat kommerloze denken is ook nu perfect mogelijk. Want oké, er gaat wel veel achteruit, maar er is nog altijd veel te zien. Meer dan vroeger zelfs. De zeldzaamheden van 1968 zijn voor het gros van de vogelaars dan wel uit de buurt verdwenen, maar de meeste zijn op Vlaams niveau nog aanwezig. En indien niet op Vlaams niveau, dan op Europees niveau. Hoe dan ook, perfect te traceren met de mogelijkheden op het vlak van communicatie waarover de vogelspotter nu beschikt. Informatie over vogels die in 1968 onvindbaar was of enorm veel zoekwerk en briefwisseling vereiste, is nu in een oogwenk op het internet bereikbaar. Beweren dat mobiliteit en reisfaciliteiten enorm zijn toegenomen, staat gelijk met het intrappen van een reeks open deuren. En al mag het Europese autowegennet dan veel natuur hebben verknoeid, of al braakt het vliegtuigverkeer vele tonnen broeikasgassen uit, de natuurliefhebber van 2008 kan toch mooi overal naartoe. Wat hij ook doet, in en buiten Europa.

De opwarming lijkt de vogelwereld trouwens door elkaar te zullen schudden. Want vogels, mobiel als ze zijn, kunnen als ze het ergens moeilijk krijgen, gemakkelijk uitwijken. De honderden Witvleugelsternen die in 2007 in Nederland en Vlaanderen belandden - moois uit de landen van het vroegere oostblok - waren daar wellicht door droogte uit hun broedgebieden verdreven. Er broeden Bijeneters vlakbij Gent. Aan de andere kant, soorten die men bij stijgende temperaturen zou verwachten, als de Europese kanarie, komen dan weer niet opdagen. In de jaren '70 was het haastige liedje van die vogeltjes, dat zozeer aan zuiderse vakantieoorden doet denken, ook in het centrum van Oudenaarde te horen. En laat de Putter, die alleen in Zuid-Europa een echt algemeen dorpsvogeltje is, het bij ons alweer niet afweten? Voor de rest is het koffiedik kijken. Komt er ooit een Provençaalse grasmus in mijn tuin broeden, zoals het Nederlandse SOVON in een prognose beweert? Mijn kleinkinderen zullen het me aan mijn grafzerk komen vertellen. Dank u, opa, dat jij daarvoor gezorgd hebt. En de groeten aan oma.

Vogeltocht naar Schouwen-Duiveland, verslag

Niko Van Wassenhove

Om 6.30 (wat was het vroeg…) vertrokken we op zondag 10 februari met z'n 19 aan de kerk van Eke. Aan het Veerse Meer, de eerste stopplaats, kregen we onze eerste groep Rotganzen te zien, samen met heel wat Brilduikers, Middelste zaagbekken, grote groepen Wulpen, enkele overvliegende Oeverpiepers en een Grote mantelmeeuw. Aan het Veerse Meer werd de groep versterkt met 2 dames. Wat verder werden Pijlstaarten, Kluten en grote groepen Bonte strandlopers gezien.

Bij onze eerste zoekpoging naar ganzen vonden we een groep Toendrarietganzen met een paar Kolganzen en werd het verschil tussen Taiga-, Toendrarietgans en Kleine rietgans druk besproken. Een drietal Patrijzen zat op hetzelfde veld. Bij de tweede groep ganzen zat er een Toendrarietgans met gele nekring Z26. Wat verder in een aanpalend bosje was een groep Sijsjes aan het foerageren in een els. Er vlogen ondertussen een paar Kleine zilverreigers voorbij die we gedurende de ganse dag regelmatig links en rechts op een veld zagen.

Ondertussen hadden we honger gekregen en reden we richting Zierikzee. Op een zonnig terras werden onze boterhammen met een lekkere kom soep verorberd. Tot grote spijt van verschillende dames ging de vogeltocht verder en na zwaar overleg gingen we met de auto (en niet te voet) verder. Het was er een drukte van jewelste, de vogelaars kwamen af en aan. Het was er dan ook de moeite. Een koppel Nonnetjes was aan het duiken, wat verder stonden verschillende Lepelaars en plots zaten een viertal Strandleeuweriken voor ons op de grond. Tussen de vele Brandganzen zat een vreemde gans. Die kreeg na grondige evaluatie de naam 'hybride Sneeuwgans'. De vogel had een roze snavel en poten en een volledige witte kop en hals.

Nu gingen we op zoek naar zwanen. Niet ver daar vandaan stootten we op een groepje zwanen. Alle 'zichtbare' vogels waren duidelijk Kleine zwanen. Maar er zat een groter exemplaar bij dat ons deed twijfelen. Maar de vogel bleef rustig slapen met zijn kop op de rug. Daar stonden we dan te koekeloeren… Hoelang zouden we hier blijven staan voor dat 'hoopje witte dons' (ik citeer hier Jacques). Na veel vijven en zessen (over welke vogel ging het nu: de vijfde van rechts, neen! de zesde van rechts) verloste het dier ons uit ons lijden. De vogel rechtte zijn hals en jawel hoor, een Wilde zwaan!

Nu ging het richting Brouwersdam, de hotspot van het gebied. We werden begroet door Steenlopers die ongegeneerd voor onze voeten liepen. Alle verwachte vogels werden dan ook gezien: Brilduiker, Middelste zaagbek, Kuifduiker, Eider, Zwarte- en Grote zee-eend, IJseend en Roodkeelduiker. Met het opkomende water moet je steeds rekening houden. Paul hield er dan ook natte schoenen aan over voor hopelijk een paar gelukte foto's van Steenloper en Paarse strandloper.

Brandganzen met 2 Roodhalsganzen f: Paul Vandenbulcke

Een laatste post werd nog aangedaan, na het bekijken en zoeken op de kaart van een geschikt gebied met de zon in onze rug. Een gebied met een grote rietpartij. We hoopten op kiekendieven die we vandaag nog niet gezien hadden. Al snel werden tussen de grote groep Brandganzen een paar Roodhalsganzen gevonden! Maar wat later bewonderden we zowel Blauwe als Bruine kiekendief en deden verschillende Buizerds in allerlei kleurfasen ons twijfelen.

Kent u de Slechtbuizerd? Neen, wel dat is een Buizerd die door een ganse bus Limburgers als Slechtvalk wordt gedetermineerd. Om toch maar zeker te zijn - anders dreigde Nico zijn telescoop ter plaatse op te eten - reden we wat dichter om te controleren of de Buizerd die een Buizerd is, wel een Buizerd was. Het was dan ook het laatste vogelfeit van de dag. Tevreden, met 87 soorten op het lijstje, reden we naar huis, nog genietend van de mooie dag en een mooie ondergaande zon…

Bezoek de website van Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus* http://vlaamseardennenplus.be

Marc Minnaert *Foto's Marc Minnaert*

Het zal je maar overkomen, je wordt door een Koninklijk Besluit van 22 september 1980 bij wet beschermd in al je ontwikkelingsstadia én je territorium is op het Gewestplan ingekleurd als Natuurgebied. Maar toch slaag je er niet in om simpelweg heelhuids de straat over te steken. In theorie voorziet de wet voor de amfibieën optimale regels maar in de praktijk loopt dat wel even anders. Het aantal verkeersslachtoffers is in Vlaanderen niet te schatten. In Zwalm tracht het kersverse 'Paddencomité' iets aan die paradoxale situatie te doen.

Elk jaar opnieuw komen er in het vroege voorjaar honderden amfibieën om het leven tijdens het dwarsen van de Gaverbosdreef en Sylvain Van De Veldestraat in Zwalm. 's Winters verblijven de meeste dieren ten noorden van de Zwalmrivier. De steilere, naar de zon gerichte zuidflank van de Zwalmvallei, heeft een zachter microklimaat maar kenmerkt zich bovendien door de aanwezigheid van weiland, bosjes en kleine landschapselementen. Vooral padden vinden er een ideale biotoop voor hun winterverblijfplaats.

Op pad naar de poel der lusten

Wanneer de regenachtige avonden warmer worden, komen de geslachtsrijpe, wrattige wezens uit hun knusse winterslaapholen. Een hevig libido stuwt de dieren massaal naar hun geboorteplas beneden de vallei, vlakbij de Zwalmrivier. Het is daar en nergens anders dat ze de liefde willen bedrijven. Maar tijdens de spectaculaire trek naar de poel der lusten moeten ze halfweg de afdaling de soms erg drukke Gaverbosdreef en Sylvain Van De Veldestraat oversteken. Vooral 's avonds en tijdens het weekend is het er gevaarlijk voor zwakke weggebruikers en daar horen amfibieën zeker bij.

Bovendien zijn padden klein en kunnen ze geen fluovestje aantrekken, integendeel! Ze dragen een camouflagepak waardoor ze nauwelijks te onderscheiden zijn van een drolletje of een dor weggewaaid blad. Ze steken bovendien erg traag de weg over en blijven soms minutenlang stilzitten. Als er een wagen aankomt, dan verkrampen ze van schrik. Tijdens de paddentrek is de ravage soms enorm. De weg ligt er vaak bezaaid met lijkjes van padden, maar er vallen ook kikkers en salamanders onder de slachtoffers.

Enkele natuurliefhebbers organiseerden begin februari een paddeninfoavond met de bedoeling het aantal verkeersslachtoffers te beperken. Vorig jaar schreef de gemeente Zwalm een eerste politiereglement uit voor de paddentrek in het natuurgebied aan de Bruggenhoek. Nu werd ook de Gaverbosdreef en de Van De Veldestraat opgenomen in het politiereglement. Tijdens de nachten van de paddentrek geldt een snelheidsbeperking van 30 km/u en krijgen de vrijwilligers bevoegdheden naar analogie van seingevers voor wielerwedstrijden.

Via e-mail kregen de vrijwilligers dagelijks een portie paddennieuws toegestuurd en de groep 'padvinders' groeide gestaag. Elke avond kwamen 15 tot 30 mensen naar buiten om dieren over te zetten. Zelfs wanneer er ongunstig paddenweer werd voorspeld, kwamen buurtbewoners in fluo en gewapend met een zaklamp en emmertje naar buiten voor een frisse avondwandeling en een babbel.

verkeersslachtoffer in de 'Sylvain Van De Veldestraat'

De buurtbewoners hebben niet alleen padden gered maar er kwamen ook sociale contacten tot stand. De paddenmobiel werd uitgevonden. Een ontwerp, niet van Panamarenko, maar van de 10 jaar oude Nando. Hij monteerde vooraan op zijn fiets een gigantisch licht om de padden beter te detecteren en bevestigde achteraan een emmertje om er de geplukte dieren in te zetten. Marc De Bel kwam langs, in 'Het Volk' en 'Het Nieuwsblad' verscheen een foto en artikel en de regionale televisie AVS maakte een reportage.

Maar de paddentrek bracht nog meer teweeg. Er ontstond een discussieforum over de verkeersveiligheid in de straat en over de problematiek van het zwerfvuil.

Er kwam een eerste zwerfvuilactie en tegen volgend jaar hopen de buurtbewoners een verkeersvrije straat te krijgen gedurende de nachten van de paddentrek. Zoiets komt de padden ten goede maar ook het enthousiasme van de kinderen. Die kunnen dan met een geruster hart op nocturne in het Gaverbos. Een snelheidsbeperking van 30 is een goedbedoelde, maar evenzeer zinloze maatregel. Omwonenden houden zich aan de regel maar passanten nauwelijks. Autobestuurders vertragen wel bij het zien van de vrijwilligers maar trekken daarna terug fel op. Voor de padden zelf vertraagt men niet. Pas als de padvinders de kans krijgen de autobestuurders aan te spreken en een woordje uitleg te geven over hun actie groeit er medeleven en sympathie. Chauffeurs die een dood of levend beestje te zien krijgen zijn helemaal verkocht. "Onbekend is onbemind" geldt evenzeer voor padden.

'Bruggenhoekpad'

Lesje veilige seks

Padden en amfibieën blijven fascinerende dieren, ze zorgen ervoor dat we kinderen een obligate les in seksuele voorlichting geven. Elke ouder die een paddenkoppel in amplexus tegenkomt is zijn kinderen een woordje uitleg schuldig.

De beduidend kleinere heer pad wordt als een rugzak overal met de eizwangere mevrouw pad meegedragen. De driftige heren ontwikkelen voor het paarseizoen ruwe, eeltige 'copulatieborstels' op de handpalmen, waarmee ze zich stevig onder de oksels van de dames vastankeren. Ze zijn door niets of niemand tot loslaten te bewegen. De mannetjes zijn ver in de meerderheid, op ongeveer 7 mannetjes is er slechts één vrouwtje. Vandaar dat bronstige mannetje alles omklemmen wat beweegt. Zelfs vissen moeten er aan geloven. Als een mannetje zich vergrijpt aan een soortgenoot dan maakt die dat onmiddellijk duidelijk door een "laat me los" kreet. Vrouwtjes geven geen kik. Wat een luxe. De grotere mevrouw pad kan voorlopig nog even op adem komen

Eens op de eindbestemming, komen door de omklemming en door de ritmische bewegingen van de Don Juans de eitjes vrij. Het leggen van eitjes gebeurt onder water én gespreid over meerdere uren. Penetratie komt er niet aan te pas want de bevruchting gebeurt uitwendig. De dubbele rij zwarte eieren bevindt zich in een doorzichtig gelatineus snoer dat rond de waterplanten wordt gewikkeld... Na het 'gewriemel zonder piemel' laten de mannetjes hun minnares los. De wijfjes vertrekken dan al heel snel terug naar hun zomerverblijf terwijl de mannetjes nog enige tijd uitgeput nagenieten in de liefdesplas.

De terugtocht naar de zomerstek is net zo doelgericht als de tocht naar de paarplaats. Dikwijls zoeken ze dezelfde plek op, die ze de zomer daarvoor als jachtterrein bezet hielden. Zodra de padden hun zomerverblijfplaats bereikt hebben, worden ze weer even passief als tijdens de winter. Pas vanaf mei verlaten ze definitief de onderwereld en gaan ze op jacht naar vooral spinnen, mieren, naaktslakken en ander lekkers. Voor tuiniers zijn padden in elk geval een onschatbare zegen, ze verslinden dagelijks heel wat 'schadelijke' insecten. Weg met alle sproeimiddelen, haal een pad in huis.

Darwin, Clovis en heksen

Tijdens de paddenoverzetactie zorgt een kwartiertje seksuele voorlichting steeds voor een gegarandeerd succes. Maar ook de evolutietheorie en een knipoog naar Charles Darwin kan perfect. De klassenaam 'amfibieën' (Grieks: 'amphi' betekent dubbel, tweevoudig en 'bios' staat uiteraard voor leven) duidt aan dat de meeste soorten gedeeltelijk in zoetwater en gedeeltelijk op het land leven. Amfibieën situeren zich tussen de vissen en de landdieren: reptielen, vogels en zoogdieren. Ze evolueerden over miljoenen jaren van vis naar landdierachtig. Dankzij de gedeeltelijke overgang naar het landleven is de indrukwekkende evolutie van de hogere gewervelden mogelijk geweest. De meeste amfibieën maken nog steeds dezelfde overgang van water- naar landleven, maar dan in een tijdspanne van enkele weken of maanden tijdens de ontwikkeling tot een volwassen exemplaar. Dit is de reden waarom padden, kikkers en salamanders gebonden blijven aan vochtige biotopen en ze hun eieren in water leggen. Padden zijn dus prachtige

van pad tot Franse lelie

getuigen en relicten van de evolutietheorie.

Toen de Frankische koning Clovis zich omstreeks 496 om opportunistische redenen tot het christendom bekeerde, was er uiteraard nog geen sprake van Darwinisme. De niets vermoedende christelijke Clovis koos de pad als persoonlijk en koninklijk embleem. Gouden padjes werden op blauw doek genaaid en zo ontstond de Koninklijke standaard van Clovis. Maar op de duur bleek het klein en glibberig beestje niet waardig genoeg om als koninklijk symbool te dienen. In de loop der jaren vond er een proces van stilering en vormverandering plaats tot het eindresultaat niet meer deed denken aan de oorspronkelijke pad maar aan de Franse lelie (fleur-de-lys) en aan de dodelijke lanskop met zijn vlijmscherpe zijarmen.
Men wou dus van de pad af. Misschien hadden sommigen toen al een voorgevoel dat dit diertje samen met zijn soortgenoten de creatieleer zou ondermijnen. De pad werd verketterd en geassocieerd met hekserij en demonen. Heksen adopteerden het beestje met open armen. Ze doopten het onschuldig beestje, trokken het een zwart fluwelen pakje aan en leerden het danspasjes. De tovenaressen waren ervan overtuigd dat er in elke paddenkop een stenen talisman stak. Dat steentje zou aards geluk garanderen. Je zou voor minder een handje toe steken tijdens de paddentrek.

Reeds vele jaren organiseert Natuurpunt regio Vlaamse Ardennen zijn jaarlijkse 'Vlaamse Ardennendag' op de laatste zondag van april. Op 27 april 2008 gaat de 30ste editie door.

Op deze dag wordt de deur van onze natuurgebieden in de Vlaamse Ardennen open gezet. Verenigingen/ groepen kunnen dan in de voormiddag en/of namiddag een natuurgebied bezoeken o.l.v. één van onze natuurgidsen. In het schema hieronder zie je welke groepen zich ingeschreven hebben.

Naast dit aanbod voor de verenigingen gaan er in de namiddag op één vaste plaats (14-17u) activiteiten voor een ruimer publiek door. Voor 2008 is **domein 'De Ghellinck' te Wortegem-Petegem** uitgekozen. Deze prachtige locatie biedt ons heel wat mogelijkheden:

• **in het domein zelf** zullen verschillende thema-wandelingen plaats vinden (planten, vogels, insecten). Michael Pas stapt mee met de vogelwandeling!
• kindvriendelijke activiteiten voor 8-12-jarigen (met o.a. de waterkoffer en boskoffer en andere

30ste Vlaamse Ardennendag 27 april 2008

Groep voormiddag	Plaats / gebied / gids(en)	Groep namiddag
Oud-scouts Herent	Anzegem / Bassegembos/ Jaak Dhaene	
NP Zuid-Waasland	Ename / Bos t'Ename / Guido Tack	
NP De Buizerd	Maarke-Kerkem / Eeckhoutbos / Jo Cosijn	Samoerai St.-Niklaas
	Geraardsbergen / Raspaillebos/ Koen Steenhoudt	NP Scheldeland
De Vlasbek Kuurne	Kluisbos / Ruien / N. Desmet	
NP Moervaart-Zuidlede	Kwaremont / geologie/ M.C.Gottigny	
NP De Ratel Nevele	Kwaremont / Kalkovenbos / Noël De Loof	
	Louise-Marie / Muziekbos / Marc Dejonghe	NP Zuid-Waasland
	Melden / Koppenberg / G. De Ghesquière	NP De Ratel Nevele
	Michelbeke / Boterhoek / Lieven Nachtergaele	La Konkordo
Samoerai Sint-Niklaas	Nokere / Kordaalbos / Bert D'Hondt	NP De Buizerd
	Ronse(*) / Pyreneeën-Tombele / Philippe Moreaux	NP Moervaart-Zuidlede
	St-Kornelis-Horebeke / Perlinckvallei / Vincent Decroock	KNNV Breda
La Konkordo	Wortegem / Bouvelobos / Peter Depodt	De Vlasbek Kuurne
	Zegelsem / Burreken / A. De Kimpe	KNNV Roosendaal
KNNV Breda-KNNV Roosendaal	Zulzeke / Kabernol / Karel De Waele en Filip Keirse	

pieperactiviteiten van JNM);
• demonstratie manden vlechten;
• stand van de imkersbond met een bijendoorkijkkast;
• nestkastenstand;
• EHBO voor wilde dieren;
• stand met hoeve- en streekproducten;
• natuurarbeiders zijn er met hun zwaarder en lichter materiaal en een Brabants trekpaard uit het Bos t'Ename komt boswerkzaamheden demonstreren.

• **In de tent** zijn er verschillende stands van de organiserende en deelnemende partners, alsook een boekenstand en een bar. Je kan er ook **kennismaken met de verenigingen en werkgroepen** van Natuurpunt, maar ook een hele batterij verrekijkers en telescopen testen.

• **Buiten het domein** kun je terecht voor enkele landschapswandelingen van ongeveer 5 km en een fietstocht van 20 of 40 km in de omgeving.

Als slot worden een aantal gerevalideerde vogels van het vogelopvangcentrum terug de wijde natuur ingezonden.

foto: Koen Broos

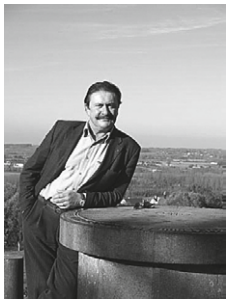
Michaël Pas en Marijn Devalck komen ook!

Programma

• 14u-15u30:
vrij vertrek van de **landschapswandeling** (max. 5 km). Op landschapsposten onderweg krijgen de wandelaars informatie over streekgebonden thema's.

• 14u-15u30: vrij vertrek van de **fietstocht** (max. 35 km). De route heeft een halte op de Kompas Camping bij de Donkvijver in Oudenaarde.

• 14u-15u30: start regionale **piepdag** van de Jeugdbond voor Natuur en Milieu. Activiteiten voor 8 tot 12 jarigen onder begeleiding van de JNM.

• 14u en 15u30: **plantenwandelingen**: wil je eens weten hoe specialisten naar onze plantenwereld kijken en wat ze erover weten te vertellen?

• 14u30 en 16u: **viezebeestjeswandeling of** insecten, spinnen, wormen en andere niet voor de hand liggende diertjes, ook hiermee kan je kennismaken samen met enkele kenners.

• 15u: wandel mee met **Michaël Pas**. Acteur in diverse Vlaamse televisieseries (Kulderzipken, Team Spirit) en films (Daens), maar ook een amateurvogelkijker. Samen met de vogelwerkgroep van Natuurpunt, en met u, zal Michaël Pas op zoek gaan naar interessante vogels in de omgeving.

• 17u15: **vrijlating van herstelde vogels** door het Vogelopvangcentrum, met de hulp van **Michaël Pas**, Marijn Devalck, Luc Vander Meeren (burgemeester van Wortegem-Petegem) en Jef Dauwe (gedeputeerde voor Leefmilieu van de provincie Oost-Vlaanderen).

• **Doorlopend:** informatiemarkt, streekproducten, bar, demonstraties, verrekijker- en telescopenstand.

Organisatie

De Vlaamse Ardennendag is een organisatie van *Natuurpunt* en het *Regionaal Landschap Vlaamse Ardennen,* in **samenwerking** met *Milieufront Omer Wattez, Jeugdbond voor Natuur en Milieu, Gezinsbond afdeling Wortegem-Petegem, Vakantiegenoegens regio Zuid-Oost-Vlaanderen, Centrum voor Natuur- en Milieueducatie, Vogelopvangcentrum Geraardsbergen-Lierde, Bosgroep Vlaamse Ardennen, Koninklijke Vlaamse Imkersbond en Toerisme Vlaamse Ardennen*. Met eveneens de steun van *Tandem*.

Trefpunt

Centrale plaats is de grote tent midden in het domein de Ghellinck, waar je kan proeven van een streekbier of mattentaart uit de Vlaamse Ardennen en een keuze maken uit de activiteitenlijst.

Deelnameprijs

De deelnameprijs bedraagt 2 euro per persoon, maximum 6 euro per gezin. Elk gezinslid krijgt bij de inschrijving een drankbon.

Gratis kwis voor elke deelnemer, met als hoofdprijs een verrekijker ter waarde van 369 euro.

Bereikbaarheid

Met **lijn 58**, Oudenaarde-Waregem van De Lijn. (Oudenaarde naar Waregem om 13u46 en iedere twee uur in Petegem; Waregem naar Oudenaarde om 13u12 en iedere twee uur in Petegem). **Belbus 55** rijdt op zondag, minimum twee uur vooraf contact nemen met 09-210 94 94.

Kom met de fiets naar de Vlaamse Ardennendag. Het is milieuvriendelijk, gezond en veilig.

Meer informatie

Meer informatie vind je op www.vlaamseardennenplus.be, www.rlva.be of bij Geert Carpels, geert.carpels@rlva.be, 055-20 72 65.

Een kruis over de Aalscholver?

Rik Desmet

In veel vogelgidsen staat een vliegende Aalscholver beschreven als een vliegend kruis. Na jaren van weggeweest is dit zwart silhouet terug een vertrouwde verschijning geworden, vaak ook in en boven onze steden. Als het aan een bepaalde groep vissers lag maakten ze echter liever terug een kruis over de Aalscholver. Op de site van de Lustige Vissers (http://www.delustigevissers.be/index_petitie.htm), een club

Aalscholver *foto: Bart Heirweg*

uit Sint-Katelijne-Waver, kan je intekenen op een petitie tegen het zwarte tuig dat ons land overspoelt en de viswaters zou leegroven. Daar gaan we dus weer. Vissers willen geen Aalscholvers, jagers geen Vossen en Lynxen, duivenmelkers geen Haviken en Slechtvalken, herders geen Wolven en Beren, een lange lijst... Het is wachten op een petitie van de Limburgse Jumpende Joggers tegen de Everzwijnen in onze bossen, van de IJverige Imkers tegen de Bijeneter (er zijn nu nog niet veel maar je kunt niet rap genoeg zijn en met die opwarming weet je immers maar nooit)...

Iedereen wenst een natuur 'à la carte' die aan de eigen verzuchtingen voldoet, een natuur op mensenmaat, wat niet in dat plaatje past moet er maar aan geloven. De gebruikte argumenten zijn ook steeds dezelfde: er zijn er 'te veel' en ze 'verstoren het natuurlijk evenwicht'. Dit laatste argument is hier bijzonder slecht gekozen aangezien de schade door de Aalscholver zich bijna uitsluitend manifesteert op vijvers waar de vissen in onnatuurlijk grote aantallen voorkomen zoals commerciële visvijvers en vijvers voor de recreatieve visvangst. Deze laatste zijn bovendien nog kwetsbaarder door een gebrek aan voldoende beschermende vegetatie. Het is daar niet alleen voor de vissers gemakkelijk vissen... Aalscholvers weten dat blijkbaar ook. Een andere schadepost is dat er op visvijvers soms minder visverloven verkocht worden als gevolg van een geringer visaanbod. Studies tonen aan dat de invloed van de Aalscholver in natuurlijke milieu's beperkt is.

Opmerkelijk is wel dat men in deze petitie zowaar de Aalscholver zelfs zijn manier van 'jagen' verwijt. Aalscholvers kunnen in groep een soort 'drijfjacht' organiseren waarbij ze in rij zwemmen en één voor één duiken; een indrukwekkende en efficiënte jachttechniek. Als je een beetje rondkijkt op websites van vissers kan je er zelfs lezen dat deze jachttechniek van de Aalscholver er voor zorgt dat de vissen zich beter wegsteken waardoor ze minder goed aan de haak kunnen geslagen worden! We zitten wel aan onze TV gekluisterd als in een documentaire getoond wordt hoe Leeuwen groepsgewijs in de savanne jagen maar o wee de Aalscholver. We vinden het prachtig als een Sperwer in een schicht een Merel in de tuin wegritst maar vinden Eksters die een merelnest leegroven maar laffe schoften... Dieren met menselijke trekjes vinden we maar niets.

Dat volgens de tekst bij de petitie Blauwe reiger en IJsvogel het slachtoffer zouden kunnen zijn van de toename van de Aalscholver is te gek voor woorden. Een aantal vissers en vijver-bezitters heeft trouwens ook al voor reigers het recht in eigen handen genomen.

Aalscholver *foto: Gerard Mornie*

Een volwassen Aalscholver consumeert ongeveer 250-450 gram vis per dag (Van Waeyenberge et al., 1996). De grootte van de prooien ligt meestal tussen de 10 en 30 cm. Bij een onderzoek in het noorden van Frankrijk werd de maaginhoud van 40 geschoten

Aalscholvers ontleed. Voorn en Brasem vormden er samen 75 % van de prooien. Het merendeel van de vissen had een lengte rond de 9 cm. In de vermelde petitie komt men via 500 gram per dag aan het gigantische cijfer van 900.000 kg vis die door de Aalscholver jaarlijks zou worden opgegeten in Vlaanderen. Gemakshalve 'vergeet' men dan wel te vermelden dat de Aalscholver in Vlaanderen wel in grotere aantallen overwintert maar slechts in kleine aantallen broedt. Los daarvan is men geneigd die ene foto van een Aalscholver met een te grote vis als standaard te nemen...

Aalscholvers *foto: Patrick De Rore*

Het verhaal van de Aalscholver in Europa is het verhaal van zo veel predatoren. Genadeloos vervolgd met daardoor sterk dalende aantallen tot zelfs op de rand van de uitroeiing gebracht. Net zoals bij de roofvogels zou er ook bij de Aalscholver een belangrijke invloed geweest zijn van de pesticiden. Sinds de jaren 1980 is er herstel door bescherming, aanpassing van de soort (zoals de Vos ook deed), eutrofiëring van het water met andere visfauna tot gevolg, beschikbaarheid van grotere wateroppervlaktes zoals stuwmeren…

Vooral in Nederland, Denemarken, Duitsland en Zweden broeden veel Aalscholvers maar de groei stabiliseert, wat er op wijst dat er stilaan een evenwicht bereikt wordt. De terugkeer van deze soort is uiteindelijk op zichzelf ook een bewijs dat er in rivieren als Leie en Schelde en een aantal kanalen weer meer vis zit; de Aalscholver zowaar als ambassadeur van de vis.

De eerste succesvolle broedgevallen in Vlaanderen dateren van 1993 (Blankaart). In 2006 broedden er ongeveer 1175 paren, in Wallonië 442. De winterpopulatie wordt op ruim 5000 geschat. (Vermeersch et al., 2007), vnl. vogels van Nederland en Denemarken, terwijl onze broedvogels zuidelijker trekken. Als men de soort in ons land zou willen bestrijden raakt men dus aan vogels die in andere landen broeden.

Maatregelen die in het verleden in andere landen genomen werden (afschot, verstoring broedkolonies, omhakken bomen in broedkolonies, vernieling nesten…) konden de populatiegroei niet stoppen. Op plaatselijke schaal kon de verstoring of vernietiging van kolonies of winterslaapplaatsen in de buurt van viskwekerijen de schade verminderen, vooral als alternatieve kolonies en rustplaatsen ongemoeid werden gelaten. Afschrikmaatregelen bleken efficiënter indien gecombineerd met een beperkt afschot maar enkel een degelijke afscherming bleek echt afdoend tegen schade. Hier hangt natuurlijk een prijskaartje aan vast.

In deze communautair geladen tijden wil ik graag besluiten met een zin geplukt van een ander, Franstalig forum van vissers: "pêcheurs, chasseurs, écologistes: moyens différents, idées très différentes, mais même combat: biodiversité!" (http://www.pecheurbelge.be/forums_new/viewtopic.php?p=29237&sid=0587da614c0fc290101024bafcbe9f22)

Bibliografie:

Sites:

- http://web.tiscali.it/sv2001/;
- standpunt Natagora over de Aalscholver: Position de Natagora dans le cadre des conflits liés au Grand Cormoran op: http://www.natagora.be/index.php?option=com_content&task=view&id=648&Itemid=39.

Artikels:

- Libois R., - 2001 -Aperçu du régime alimentaire du Grand Cormoran dans les eaux intérieures du Pas-de-Calais, Aves, vol 38/2: 49-59.
- Van Waeyenberge, J.; Devos, K.; Meire, P.; Verheyen, R.F. - 1996 -. De impact van Aalscholvers *Phalacrocorax carbo sinensis* op het visbestand in Vlaanderen: een verkennende ornithologische studie: eindrapport. *Rapporten van het instituut voor natuurbehoud, 96(32)*. Universitaire Instelling Antwerpen - Departement Biologie: Antwerpen: Belgium. 143 pp.
- Vermeersch, G.; Anselin, A.; Devos, K. (Ed.). - 2007- Vogelnieuws. *Vogelnieuws: ornithologische nieuwsbrief van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, 8*. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek: Brussel: Belgium. 36 pp.

Vogelwaarnemingen van 1december 2007 tot 1 maart 2008.

Door Nico Geiregat

Op onze website kregen wij voor de beschreven periode 2419 waarnemingen door! Het invoeren van gegevens loopt als een trein, maar hij kan nog altijd sneller rijden en iedereen kan er nog opspringen: aarzel niet en geef al uw waarnemingen door via de speciaal ontwikkelde module op: **http://www.vwg-vlaamseardennenplus.be/waarnemingen.php**.
Het geeft de schrijvers van dit artikel eindelijk de mogelijkheid om op een heel gemakkelijke en gestructureerde manier alle gegevens te verwerken. De verwerking van de gegevens die worden gemeld op het forum, was heel omslachtig en deze worden voortaan niet meer nagekeken voor het totstandkomen van dit artikel.

Futen tot eenden

Parelduiker: 16/01 tot 12/02/2008: Nazazreth, Callemoeie: 1 juv. (NGE, NVW e.v.a.). **Fuut**: 22/12/2007: Bevere: Donkvijver: 56 ex. (NGE). **Aalscholver**: er werden deze winter weer twee simultane slaapplaatstellingen uitgevoerd. Telkens was de Leyhoek in Astene de meest bezette slaapplaats met ongeveer 100 vogels (IST). **Roerdomp**: 23/12/2007: Zingem, Grootmeers: 1 ex. (EVDA). **Grote zilverreiger**: 07 tot 11/01/2008: Petegem-aan-de-Schelde, Langemeersen: 1 ex. (NDS). Blauwe reiger: 06/02/2008: in Zingem, Grootmeers: 9 ex. (LNE) en 27/01/08: 11 ex. in de Maarkebeekvallei (LBA). **Ooievaar**: 13/12/2007: Horebeke, Den Daele: 1 ex. (HHA); 12/02/2008: Nazareth, E17: 1 ex. (LKI); 15/02/2008: Kwaremont, Kalkoven: 1 ex. (HHA). **Flamingo** (Europese?): 28 en 29/12/2007: resp. Zingem, Grootmeers (overvliegend, NVW) en Meerse, Scheitteput: 1 ex. (dobberend op het water, DSE). **Knobbelzwaan**: Deinze, Noorderwal: 30 ex. overwinterend gedurende een langere periode (DPA). **Indische gans**: 07/02/2008: Meilegem, Kaaimeersen: 13 ex. (USA, JVO). **Bergeend**: 13/01/2008: max: Olsene, Pereboomplassen: 23 ex. (DPA). **Krakeend**: max: 12/01/2008: Oudenaarde, Donkvijver: 125 ex. (BHE). **Pijlstaart**: max: 08/02/2008: Meilegem, Kaaimeersen: 34 ex. (ANV, USA). **Slobeend**: max: 26/01/2008: Zingem, Weiput: 47 ex. (PVDB). **Smient**: max: 16/12/2007: Astene, Leyhoek: 123 ex. (DPA). **Wintertaling**: 09/01/2008 en 29/02/2008: Meilegem, Kaaimeersen: resp. 72 en 70 ex. (USA). **Hyride Tafeleend x Witoogeend**: tot 2 ex. te Nazareth, Callemoeie (DDG, KWE e.a.). **Witoogeend**: tussen 07/12/2007 en 13/01/2008: 7 waarnemingen: tot 2 vogels te Nazareth, Callemoeie en 1 ex. opnieuw overwinterend aan de sluizen van Oudenaarde (DPA, DDG, NGE). **Topper**: 02/01/2008: Bevere, Donkvijver: 1juv. (NGE). **Kuifeend**: 04/01/2008: Zingem, Zwalmmonding: 346 ex. (DDG). **Hybride Kuifeend x Tafeleend**: 19/01/2008: Nazareth, Callemoeie: 1 ex. (BHE, DDG, NGE, NVW). **Brilduiker**: vanaf begin januari aanwezig op Nazareth, Callemoeie, met een max. van 4 ex. op 15 en 17/02/2008 (GMI, NGE, NVW,...). Daarnaast ook waarnemingen van telkens 1 ex te Kruishoutem, Lulhoek (DDG, GCO) op 15/12 /2007 en 29/01/2008, en Nokere (JMK) op 02/02/2008. **Grote zee-eend**: 08/12/2007 en 29/01/2008: Nazareth, Callemoeie: resp. 1 en 6 ex. (med. DDG, NGE).

Roofvogels

Bruine kiekendief: 01/02/2008: Kwaremont,

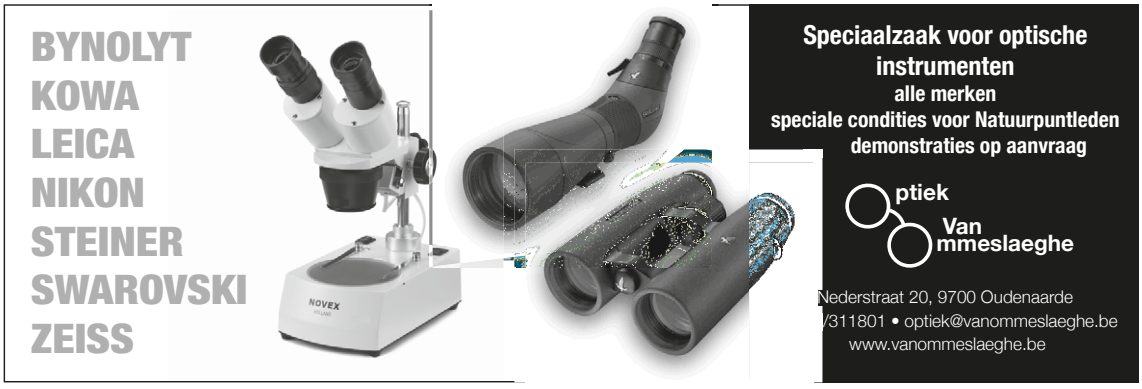

Kalkoven: 1ex. (HHA). **Blauwe kiekendief**: **zie ook op blz. 24 in dit nummer**. **Buizerd**: van deze soort bereikten ons via onze invoersite 82 waarnemingen. Het grootste aantal was op 06/02/2008 te Zulzeke, Hootond: 11 ex.: 5 koppels +1 (NDS). **Slechtvalk**: 11 waarnemingen; voornamelijk uit de Scheldevallei en ook enkele waarnemingen van het interfluvium; het koppeltje aan de centrale in Ruien is dit jaar weer op post. **Smelleken**: 11/12/2007 en 20/01/2008: Mater: telkens 1 ex. (LVDL).

Hoenders tot sternen

Waterral

Waterral: maximum aantal: 06/01/2008: Ruien, Rietveld: 7 ex. gehoord (PVDB, PVDK, TLI, e.a.). **Meerkoet**: hoogste aantal: 13/01/2008: Nazareth, Callemoeie: 479 ex. (DDG, KWE). **Kraanvogel**: 04/01/2008: Ronse, Athstraat: 4 ex. overtrekkend (LVE, DVE). **Scholekster**: eerste waarneming voor het afdelingsgebied: 29/01/2008: Petegem-aan-de-Schelde, Langemeersen: 2 ex. (AVB). **Goudplevier**: 29/02/2008: Kruishoutem, Zijldegemkouter: 85 ex. ter plaatse (GCO). **Bonte strandloper**: 12/01 en 29/02/2008: Nazareth, Callemoeie: telkens 1 ex. (NGE, NVW). **Oeverloper**: 15/12 /2007 en 16/02/2008: Oudenaarde, Sluis: 1 ex. (NGE). **Grutto**: eerste waarneming: 26/02/2008: Eke: ong. 5 ex. (DVDP). **Houtsnip**: er bereikten ons 13 gegevens, met als maximum 2 maal 3 ex. te Erwetegem (HHA). **Watersnip**: 09/12/2007: Oudenaarde, De Coupure: 65 ex. (NGE). **Bokje**: 09/12/2007: Oudenaarde, Industrieterrein De Coupure: hoogste aantal: 11 ex. (NGE, JGE). Het ziet er naar uit dat de industrie de beste plaatsen voor deze soort nu heeft ingenomen, bijgevolg moeten de Bokjes nu ergens anders naartoe. **Kemphaan**: volgende maxima werden genoteerd: 13/01/2008: Nazareth, Callemoeie: 60 ex. laag over de vijver passerend en over de verzamelende meeuwen scherend (NGE); 14/01/2008: Kruishoutem, Huttegem: 38 ex. (DPA); 29/01/2008: Eke, Waterratstraat: 20 ex. w.o. 2 vogels met kleurringen (BDE). **Kokmeeuw**: maximum geschat aantal op 28/01/2008: Nazareth, Callemoeie: 6500 ex. op de slaapplaats (NGE). **Zwartkopmeeuw**: vanaf januari één overwinterende vogel in tweedewinterkleed. Eerste doortrekker (adult) op 15/02/2008 (NGE). **Geelpootmeeuw**: met 28 waarnemingen van deze soort lijkt het erop dat ze stilaan tot de vaste (maar nog steeds zeer zeldzame) overwinterende vogelsoorten mag worden gerekend. Er dient wel opgemerkt dat ongeveer de helft van de waarnemingen om één en dezelfde vogel in tweede winterkleed ging (NGE, DDG, NVW, BHE, DPA). **Pontische meeuw**: 14 gegevens van Nazareth, Callemoeie, echter slechts van 3 exemplaren: 2 vogels in eerstewinterkleed kwamen elk gedurende een zekere periode op de plas slapen. (NGE). **Grote burgemeester**: 20/01/2008: Nazareth, Callemoeie: 1 vogel in eerstewinterkleed, lastig gevallen door de andere meeuwen. Uiteindelijk omstreeks 16u50 vertrokken (NGE). Het betreft de eerste gekende waarneming uit ons afdelingsgebied.

Uilen tot zangvogels

Houtduif: opmerkelijk aantal: 30/12/2007: Volkegem: 400 ex. over (SDH). **Steenuil**: 27/02/2008: Petegem-aan-de-Schelde, Langemeersen: 10 zangposten (tijdens steenuilinventarisatie, AVB, DDG). **Zwarte specht**: 17/12/2007 en 17/02/2008: Kluisbergen, Kluisbos: 1 ex. (PVDK, KWE, DDG); 16/01/2008: Wortegem, Oud Moregembos: recente kapsporen (NDS). **Middelste bonte specht**: 02/01 en 17/02/2008: Kluisbergen, kluisbos: 1 ex. (MES, PVDK, TLI). **Boerenzwaluw**: 28/02/2008: Ronse, Groeneweg: 1 zeer vroeg ex. overvliegend (JLO). **Waterpieper**: hoogste aantal ooit voor de plaats: 15/02/2008: Berchem, Paddenbroek: 200 ex. (TLI). **Roodborsttapuit**: 5 waarnemingen van 4 overwinteraars. Waarnemingen in Zingem, Stuivenberg (EVDA); Strijpen, Rijkestraat (HHA, BMA); Petegem-aan-de-Schelde, Langemeersen (NGE), Zwalm, Bruggenhoek (BMA, HHA, PVDB). **Cetti's zanger**: 04/01/2008: Zingem, Weiput: 1 ex. dat de hele winter ter plaatse is gebleven (DDG). **Roek**: 17/02/2008: opmerkelijk aantal: Parike, Matrouwstraat: 140 ex. (GDK). **Ringmus**: 03/02/2008: opmerkelijk aantal in een tuin: Elsegem, Boskant: 30 ex. (THE). **Putter**: 13/01/2008: Nederename, Rijtmeersen: ong. 60 ex. (GGR). **Groenling**: maximum in een tuin te Zingem op 09/02/2008: 23 ex. (ADV). **Rietgors**: 06/01/2008: Ruien, Rietveld: 161 ex. tegen de avond invallend (TLI, PVDK, e.a.). **Geelgors**: 3 grote overwinterende groepen in het zuiden van het afdelingsgebied, met waarnemingen van meer dan 100 van deze zeldzame broedvogels! (TLI, DGE, DVE). **Grauwe gors**: 09/12/2007: Etikhove, Donderij: 1 ex. (MVDB, DGE).

Verslag bosuilentocht

Norbert Desmet

2 februari. Onze bosuilentocht in het Kluisbos wordt een traditie en aan de aanstromende deelnemers te zien zal het ook deze keer een succes zijn. Meer dan 90 natuurliefhebbers sluiten uiteindelijk aan voor de uitleg over de 'biologie' van de uilen. Het was bijna aanschouwelijk onderwijs geweest want de avond voordien werd ik gebeld door een man die gelezen had van de uilenexcursie. Hij was heel tevreden dat er eindelijk zoiets georganiseerd werd en meldde dat hij met zijn Kerkuil zou langskomen voor een wandelingetje met andere uilenliefhebbers… Zo zie je maar waar Harry Potter toe geleid heeft, we moeten zelfs onze kerkuilnestkasten beveiligen tegenwoordig. Oprukken naar het bos en die helling is blijkbaar een fysieke test voor heel wat deelnemers. Boven worden we in audiëntie ontvangen door twee

Gids Norbert met boeiende uitleg *foto: Willy Aelvoet*

Bosuilen, een bruine en een rosse, die mooi naast mekaar in een hoge lork zitten. Iedereen krijgt ruim de tijd om door een paar telescopen te kijken (dank aan de eigenaars). Er is verwondering wederzijds blijkbaar, maar we weten van Bosuilen dat ze zelden wegvliegen. Ze vertrouwen op hun camouflage wellicht en op de hoogte (ze zitten zo'n 20, mogelijks 25 m hoog).
Fase één is voorbij, we gaan verder het bos in en wachten de avond af. Willy doet een eerste poging om de Bosuil na te bootsen rond 18 u. Doordat we vroeg in februari de wandeling planden is alles wat vervroegd. Het wordt niet echt een duet zoals sommige voorgaande jaren, maar toch is iedereen blijkbaar onder de indruk van de roep van de uilen die op drie plaatsen in het bos laten weten dat daar geen plaats is voor de Willy. Ze bakenen aan de hand van hun roep hun terrein af en kunnen soms erg driftig uit de hoek komen als hun gebied bedreigd wordt. Vanavond blijven ze iets verder weg en keren we 'zonder kleerscheuren' terug.
Het bos wordt steeds duisterder en die sfeer zorgt nog steeds, en reeds sinds al die jaren, voor een mooie afsluiter.

Maurice's pikorde

Jacques Dejans

Maurice, is de naam van onze 'witte' Merel, die over het luchtruim van onze tuin heerst en het hardnekkig verdedigt tegen soortgenoten. Zijn verenkleed is met de jaren meer en meer witte vlekken gaan vertonen en zijn dof oranje bek verraadt eveneens zijn gezegende ouderdom. Ideaal om als 'raadselfoto' beginnende vogelaars op het verkeerde been te zetten? (tip: herlees uit het schitterende boek 'Zijn er nog vogels' van Luc Menschaert, blz. 364!)
Deze winter verbruikte Maurice buitengewoon veel

Maurice *foto: Jacques Dejans*

energie ter verdediging van zijn gebied tegen en drietal jonge indringers. Toen hij een duikvlucht nam vanaf een ongewone startplaats in een eveneens ongewone richting, wist ik meteen dat er iets abnormaals aan de gang was.

Inderdaad, de volgende uren en dagen bleef Maurice onzichtbaar en werd zijn territorium door een andere Merel bezet. Nu werd duidelijk dat hij zich had laten verpikken: als hij het even riskeerde om een graantje mee te pikken, werd hij prompt verjaagd.

Toch lijken zijn 'jaren van verstand' aangebroken want hij mengt zich niet meer nutteloos in burenruzies. Nu wacht hij geduldig tot de 'nieuwe baas' zijn buikje vol gegeten heeft of bezig is met het verjagen van andere Merels, om op zijn beurt iets te verschalken.

Darwin zal toch gelijk krijgen: survival of the fittest!
De pikorde is definitief gewijzigd!

Gezocht: oude sokken.

Waar is den tijd, waar is den tijd… Achter libellen en vlinders hollen en uitkijken dat ge ondertussen geen orchissen vertrappelde, op een zwoele zomeravond moe maar voldaan uw versgemaaide helling overzien en zien dat het goed was, of gaan afkoelen in 'verboden' vijvers en putten… Het ijskoude water in uw sokken voelen sijpelen tijdens beheerswerken in de plaatselijke meersen en daarna weer lekker opwarmen bij de kachel en een tas soep. Of genieten van andere culinaire hoogtepunten zoals de crème van Oma's ijs, de fameuze harde Franse broden in Argonne, frites au fromage in Virton of pierenpap als dessert…

Oude sokken

Met uw zomerlief 'hupsen' onder begeleiding van grijsgedraaide cassetjes of live blokfluit… Ja ja, dat waren nog eens tijden bij BJN/Wielewaaljongeren/ JNM!

Was je ooit lid en heb je zin om nog meer herinneringen op te halen en te verbroederen met lang verloren gewaande oude sokken? Dat komt goed uit! Dit jaar bestaat onze jeugdbond 50 jaar en dat vieren we met een beestig jubileumfeest. Kruis alvast 25 tot 27 juli aan in je agenda voor een weekend boordevol blijde weerziens, prachtige excursies, infosessies en sprekers, een kampvuur met bijbehorende straffe verhalen en natuurlijk een heuse hupsvloer. Het speciaal voor de gelegenheid samengestelde jubileumboek wordt er ook officieel voorgesteld. Plaats van het gebeuren is de Kluis in Sint-Joris-Weert, vlakbij het Meerdaalwoud.

Surf snel naar onze jubileumsite www.ouwesok.be voor meer praktische informatie. Je kan er vanaf februari inschrijven voor het feest en eens piepen wie er nog allemaal zal zijn…Intekenen voor het boek kan er ook, zo krijg jij een fikse korting en krijgen wij een idee van de oplage. Tip van de dag: trommel zo veel mogelijk mede oude sokken op om er een onvergetelijk feestweekend van te maken. Tot dan!

De mediawatcher

Free Willy!
In Nevele hebben ze dé oplossing gevonden voor het probleem van de Aalscholver (**zie ook op blz. 12 in dit nummer**). Ze gaan er het geluid van de Orka afspelen om de vogels uit het water te houden! (27-12-2007, 27-02-2008) Moet kunnen. Alleen behoren waarschijnlijk eerder vissen dan Aalscholvers tot het voedsel van de Orka. De vraag is dan ook of niet eerder de vissen verstijfd van schrik achterblijven…
Onder het motto: alles kan beter toch nog deze suggestie. Misschien kan men vanaf nu het geluid van Wolven afspelen om al te opdringerige quads en mountainbikers uit de bossen te houden? En voor diegene met een beetje fantasie zijn er ongetwijfeld nog andere mogelijkheden…

Na de Aalscholver,
de Vos, de Steenmarter nu de meeuw? Het havenbestuur in Zeebrugge wil de plaats waar duizenden meeuwen broeden exploiteren. Als dit gebeurt, zullen de meeuwen ontgetwijfeld ook het binnenland intrekken. Als daar maar geen petitie van komt…(1-02-2008).

Uil 1: de Verschrikkelijke Oehoe.
In februari was het niet altijd peis en vree in Peizegem. Een ontsnapte Oehoe beroerde de gemoederen. De schrik was groot, zeker toen verteld werd "dat een Oehoe makkelijk een mensenschedel kan kraken met zijn klauwen"… Gelukkig werd de Oehoe terug gevangen vooraleer er een schedel gekraakt werd… (21-02-2008).

Uil 2: vroege uil.
In Ieper werden er begin februari al jonge Bosuilen gevonden, rijkelijk vroeg. Maar ook Kerkuilen moesten hun ei vroeg kwijt dit jaar (7-02-2008)

Uil 3: opgepast, laagvliegende Kerkuil.
Er werden dit voorjaar opvallend veel dode Kerkuilen gevonden. Deze zijn erg kwetsbaar als ze laag boven de wegbermen jagen op muizen. Maart is de periode waarin de koppels zich vestigen. Er broeden ondertussen terug een 700-tal paren in Vlaanderen. (maart 2008).

Glas.
De provincie Oost-Vlaanderen heeft haar oog laten vallen op de open ruimte tussen Kruishoutem en Deinze (Stokstorm) om er een groot serrecomplex (35 ha!) te vestigen:"deglas-tuinbouwbrengteengrotetoegevoegde waarde op een beperkte(!) landbouwoppervlakte en genereert heel wat tewerkstelling". Over deze nieuwe aanslag op deze open ruimte wordt niet gerept, enkel het economische belang telt voor de gedeputeerden. De

Buck (Ruimtelijke ordening) en Vercaemer (Landbouw en Platteland). In Deinze adviseerden de landbouwraad, de Gecoro, de milieuraad en het stadsbestuur negatief. (12 en 13-02-2008).

Goed einde.
In Louise-Marie is het gevaar op het asbeststort geweken. Minister Crevits verbood het storten. Een van de argumenten daarvoor was de grote ecologische waarde van het gebied. Het actiecomité ging zelf in Amerika op zoek naar alternatieve verwerkingsmogelijkheden. (16-01-2008, 13-02-2008).

Nog geen goed einde.
In de zaak van de grootschalige leemontginning in Mater en Volkegem nam de minister nog geen beslissing (22-01-2008).

Recyclage.
In West-Vlaanderen doken deze winter autowrakken op in de polder. Deze moesten de ganzen weg houden van de akkers. Zou men daar de vervuilende terreinwagens niet kunnen voor gebruiken? (02-02-2008).

Everzwijn.
Een BMW was total loss toen hij inreed op drie Everzwijnen die ongegeneerd de E-40 overstaken in Loppem. De Everzwijnen die er volgens Theo Vitse van het ANB uitgezet zijn, zorgen er al een tijdje voor problemen bij de boeren maar veroorzaken nu ook verkeersongelukken. De bestuurder bleef gelukkig ongedeerd wat niet kan gezegd worden van de Everzwijnen die het niet overleefden. Minister Crevits overweegt het plaatsen van afsluitingen langs de autoweg. (9-01-2008).

Suskewiet.
Voor de correctionele rechtbank van Gent moet zich een man verantwoorden die er van verdacht werd een Vink gestolen te hebben. De Vink werd verkocht voor 375 EUR en later doorverkocht voor 12.500 EUR, de sport van de kleine man! (15-01-2008).

Wel belasting, geen brandstof.
De Belgische automobilist betaalt sinds 1 november 2006 extra accijns voor biodiesel terwijl deze brandstof nagenoeg nergens te vinden is. De accijnsverhoging was bedoeld als tegemoetkoming aan de bedrijven die biobrandstof maken, een duurder procédé. Omdat de industrie de beoogde capaciteit nog niet haalt strijkt de staat ondertussen toch maar mooi de extra inkomsten op. Ongetwijfeld worden die netjes gebruikt voor een beter leefmilieu…(14-01-2008).

Winnaars en verliezers.
Door de opwarming zullen vogelsoorten verdwijnen en andere verschijnen. Mogelijke nieuwkomers (of terugkomers) zijn de Griel, de Bijeneter, de Cetti's zanger, de Slangenarend (maar te weinig slangen?) en de Rode patrijs. Tot het verliezende kamp behoren de Matkop, de Fitis, de Spotvogel, de Graspieper en de Watersnip. (18-01-2008). Omdat de Zomereik 9 dagen vroeger in blad komt in vergelijking met 30 jaar geleden komen de Koolmezen in de problemen. Vroeger blad betekent immers vroeger rupsen maar de Koolmezen hebben hun klok nog niet gelijkgesteld met deze vervroeging zodat veel jongen verhongeren omdat de piek van de rupsen al voorbij is tegen dat ze geboren worden. (4-03-08).

't Is beniesd…
De opwarming van de aarde blijkt ook slecht nieuws te zijn voor de hooikoortspatiënten. De Hazelaar bijvoorbeeld bloeit nu 25 dagen vroeger dan 25 jaar geleden én produceert ook meer stuifmeel. De plantentuin van Meise vestigt ook de aandacht op de opmars van de Alsemambrosia (zie vorige Meander!). Dit is een exoot die meekomt met kippenvoer en waarvan het stuifmeel tot extreme hooikoorts leidt en dit tot laat in het seizoen. (4-03-08)

Bayern Munchen?
Voetbal in Meander? Het is eens wat anders. Bij de voorstelling van de spelers van deze Duitse superploeg viel toch wat op bij de bespreking van het jonge talent Sweinsteiger. Die was vorig jaar enkele maanden out met een aanslepende knieblessure. Niet veroorzaakt door een drieste tackle van een tegenstander maar door de Lyme ziekte, getackeld door een teek dus… Om geen zout in de wonde te strooien voor de supporters van Anderlecht vermelden we hier de uitslag van de wedstrijd niet… (6-03-08).

Het neusje van de Zalm.
Gelezen in Natagora, de Waalse tegenhanger van de Natuurpunt. Op 31-12-07 en 24-01-2008 werden er in de Maas (Visé-Lixhe) twee volwassen mannelijke Zalmen gevangen. Deze waren vanuit de zee de Maas terug opgezwommen, een bewijs dat de inrichting met vistrappen effect heeft. (Natagora, 24, mars-avril 2008).

IWG: Invertebratenwerkgroep 'Lampyris'
JNM: Jeugdbond voor Natuurstudie en Milieubescherming
KBE: Kern Werkgroep Bos t'Ename
KRB: Kern Rondom Burreken
KZ: Kern Zingem
MOW: Milieufront Omer Wattez
NWB: Nationale Werkgroep Botanie
OUD: Natuurpunt afdeling Oudenaarde
PWG: Plantenwerkgroep Natuurpunt Vlaamse Ardennen-*plus*
RO: Natuurpunt afdeling Ronse
SL: Natuurpunt afdeling Schelde-Leie
SV: Natuurpunt afdeling Scheldevallei
TW: Trage Wegen vzw
VA: Natuurpunt afdeling Vlaamse Ardennen
VA-*plus*: Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus*.
VWG: Vogelwerkgroep (vroeger WVO)
WMB: Werkgroep Munkbosbeekvallei
ZV: Natuurpunt afdeling zwalm.vallei
ZWG: Zoogdierenwerkgroep

Aandacht: in de vorige Meander werden voor 19 april 4 activiteiten aangekondigd. Met uitzondering van de plantentocht met Karel De Waele gaan de 3 andere activiteiten in werkelijkheid door op zondag 20 april zoals hiernaast correct vermeld in deze kalender!

Vrijdag 11 tot zondag 13 april 2008:

■ **VA+MOW+ Businarias: De Maarkebeek: verleden, heden en toekomst.** In het kader van de Erfgoeddag organiseert de heemkundige kring van Maarkedal 'Businarias' in samenwerking met Natuurpunt Vlaamse Ardennen en Milieufront Omer Wattez - Maarkedal een tentoonstelling over de Maarkebeek: verleden, heden en toekomst. Weerom staat Businarias borg voor een groot aantal ongeziene documenten over de beek en haar geschiedenis. Om het vele opzoekingswerk maximaal te laten renderen kunnen deze documenten en plannen in vergrote vorm nog eens rustig ingekeken worden tijdens dit Erfgoedweekend in het lokaal van Businarias aan de Maalzaakstraat. Vrijdag 11: officiële opening tentoonstelling + receptie, aanvang om 20u. Zaterdag 12: tentoonstelling van 9 tot 12u. Zondag 13: tentoonstelling van 9 tot 12u en 14 tot 18u.

Zaterdag 12 april 2008

■ **NWB: Plantenstudiedag in het Berchembos.** Gids: Cecile Heyse, tel. 0498/397.296. Samenkomst aan de kerk van Neigem (bij Ninove, op de grens van O-Vlaanderen en Vlaams Brabant) om 9u. Einde om 17u. De ganse dag planteninventarisatie in kmhok E3-38-42, met het voorjaarsbos Berchembos, waarbij ook het gebruik van verschillende plantenboeken aan bod komt. Meebrengen: laarzen, loep, flora's, lunchpakket met drank. Botanisten van onze regio kunnen voor kostendelend vervoer contact nemen met Karel De Waele (tel. 09/386.45.60).

Zondag 13 april 2008

■ **ZV+ VWG: Vroegmorgenzangtocht in het Burreken.** (tevens tweede praktijkles van de vogelcursus 'Vogels kijken? Ook voor u!'). Gids: Gunther Groenez, tel 0486/167430. Samenkomst om 6u30 aan het Perreveld nr 14 te Zegelsem. Dauwtocht in het reservaat het Burreken. Aandacht voor de lentezang van de verschillende vogelsoorten. Ideaal voor de beginnende vogelliefhebber. Einde omstreeks 9u. Meebrengen: laarzen, verrekijker en vogelgidsen.

■ **VA: Familiale voorjaarsbos-wandeling naar het Raspaillebos te Geraardsbergen.** Gids: Koen Steenhoudt, tel. 054/58.67.58. Samenkomst om 14u aan café de 'Uitkijktoren' (boven op de Bosberg, Heirbaan Galmaarden). Op de steile hellingen van de Bosberg ligt het Raspaillebos. Bronbeekjes hebben er een mozaïek van scherpe ruggen, valleitjes en verzakkingen geboetseerd. Omwille van zijn uitzonderlijke ecologische en culturele waarde werd dit bos beschermd als landschap. In het voorjaar kan je hier genieten van de kleurenpracht van Wilde hyacinten, Bosanemonen, Daslook en Slanke sleutelbloem. De bronbeekjes zijn het leefgebied van de zeldzame Vuursalamander. Einde omstreeks 17u. Meebrengen: laarzen, verrekijker, veldgidsen.

■ **ZV: Voorjaarswandeling in de Munkbosbeekvallei.** Gids: Laurent Flostroy, tel 0498/67.71.09. Afspraak om 14u aan de kerk van Dikkele. Bezoek aan de Munkbosbeekvallei met speciale aandacht voor voorjaarsflora. Einde voorzien rond 17u. Meebrengen: stevig schoeisel of laarzen.

■ **IWG: Excursie in het Paddenbroek te Kluisbergen.** Info: Anne Fobert, tel. 055/21.01.37. Samenkomst om 14u aan de ingang van het Paddenbroek, Paddenstraat te Berchem. Inventarisatieproject Paddenbroek: excursie in het gebied, verzamelen en op naam brengen van ongewerveld grut. Einde omstreeks 17u. Meebrengen: laarzen, determinatiewerken.

Zaterdag 19 april 2008

■ **VA: Flora van de bossen van de Vlaamse Ardennen, deel 1.** Gids: Karel De Waele, tel. 09/386.45.60. Samenkomst om 14u aan de kerk van Melden. Einde om 17u. We kammen hok E2-38-32 met het Noordoostelijk deel van de Koppenberg uit. De ganse namiddag studie van de flora van één km², waarbij diverse determinatiewerken gebruikt worden en aldus verschillende velddeterminatiekenmerken van de flora aangeleerd worden. Ook voor geïnteresseerde beginners. Meebrengen: laarzen, loep, flora's.

Zondag 20 april 2008

■ **VA: Gezinswandeling in de Maarkebeekvallei.** Gids: Johan Cosijn, tel. 055/30.98.10. Samenkomst om 9u aan de kerk van Maarke voor een natuurwandeling in de Maarkebeekvallei met speciale aandacht voor de voorjaarsbloeiers in het Eeckhoutbos en het Longkruidbosje. De Maarkebeekvallei strekt zich uit over de gemeenten Oudenaarde, Maarkedal en Horebeke en is grotendeels gelegen op de noordelijke (steile) flank van de Maarkebeek en doet denken aan de landschappen van Valerius De Saedeleer. Einde om 12u. Meebrengen: stevig schoeisel of laarzen, verrekijker.

■ **KZ: Culinaire wandeling door de Scheldemeersen.** Vooraf inschrijven noodzakelijk bij Eddy Van Den Abeele, tel 09/384.43.54 of ed.vandenabeele@skynet.be. Start om 14u aan de Zingembrug (kant Zingem). Einde omstreeks 17u. Na de wandeling worden hapjes en toepasselijke recepten aangeboden. Meebrengen: laarzen, verrekijker, veldgidsen.

■ **KRB: Opening van het nieuwe reservaatgedeelte en aftrap van het begrazingsproject.** Gids: Filip Hebbrecht, tel 055/49.55.63. Samenkomst om 14u aan kerk te Schorisse.
Onder begeleiding van de muzikanten van het 'Schuussies Muziekske' trekken we richting het nieuw in gebruik te nemen reservaatgedeelte. Waar de werkgroep Rondom Burreken 7 jaar naar uitkeek wordt bewaarheid: de integratie van een geheel van 10 ha aan akkers en weilanden. Dit maakt het mogelijk om te starten met een extensief begrazingsproject. Op die manier geven we de natuur alle kansen zich spontaan te ontwikkelen tot een gevarieerd lappendeken van open gebieden afgewisseld met bosjes en struwelen. Een vijftal Galloway runderen zullen het ganse jaar worden ingezet om de vrijgekomen percelen te begrazen. We zetten samen met de Galloway runderen onze eerste stappen op deze percelen. Guido Tack, voorzitter van Natuurpunt Vlaamse Ardennen plus, schetst het ecologisch belang van dergelijke projecten. Aansluitend openen we de fototentoonsteling 'Grote grazers' van de Nederlandse fotograaf Fokko Erhart. De unieke foto's, die voor de eerste maal in Vlaanderen worden opgesteld, nemen je mee naar de betoverende landschappen welke ontstaan door het werk van de Galloways. Ze geven een impressie van de evolutie die het Burreken in de komende jaren zal ondergaan. De tentoonstelling staat opgesteld in zaal 'De Wante'. En wat zou een Rondom Burreken activiteit zijn zonder een Ename Tripel of Dubbel?

Donderdag 24 april 2008

■ **IWG: Determineren Zweefvliegen.** Gids Paul Pals. Info: Anne Fobert 055/21.01.37. Samenkomst om 19u30 in de Woeste Hoogte, Hotondstr. 2, Ronse. In navolging van de voordracht over zweefvliegen van donderdag 10 april, gaan

we nu beginnen aan het echte werk. Wat is de eenvoudigste methode om Zweefvliegen te determineren, hoe gaan we te werk, is het nodig om de dieren te doden?

Zaterdag 26 april 2008

■ **NWB: Plantenstudiedag op de zuidflank van de Kemmelberg.** Gids: Karel De Waele, tel. 09/386.45.60. Samenkomst aan de kerk van Kemmel (W-Vlaanderen) om 9u. Einde om 17u. De ganse dag planteninventarisatie in kmhok E1-42-41, met de rand van het bos op de Kemmelberg en holle wegen, waarbij ook het gebruik van verschillende plantenboeken aan bod komt. Meebrengen: laarzen, loep, flora's, lunchpakket met drank. Botanisten van onze regio kunnen voor kostendelend vervoer contact nemen met Karel De Waele (tel. 09/386.45.60).

■ **KBE: Werkdag in het bos t' Ename.** Begeleider: Guido Tack, tel. 0474/90.02.30 en Jean De Lafonteyne tel. 0495/63.25.91. Samenkomst om 9u en 13u30 aan de loods in de Braamburgstraat te Mater. Einde omstreeks 17u.

Zondag 27 april 2008

■ **VA-plus: 30ste Vlaamse Ardennendag.** Naast de 'klassieke Vlaamse Ardennendag' waarbij groepen/verenigingen in de voor- en/of namiddag door een gids begeleid worden in één van de vele natuurgebieden die onze streek rijk is, worden er dit jaar in de namiddag tal van andere activiteiten in of vanuit het domein 'De Ghellinck' georganiseerd. Op het programma staan o.a. verschillende themawandelingen (planten, vogels, spinnen en andere invertebraten), een kindvriendelijke parkwandeling, een landschapswandeling, een fietstocht (20 of 40 km) en stands van de verschillende werkgroepen en deelnemende verenigingen (Natuurpunt, Reg. Landschap Vl. Ardennen, Vakantiegenoegens, Gezinsbond, JNM, MOW, CVN). Zie ook op blz. 10 in dit nummer.

Zaterdag 3 mei 2008

■ **SL: Wandeling in erkend natuurreservaat Zeverenbeekvallei.** Gids: Xavier Coppens, tel. 0476/60.37.85. Samenkomst om 9u30 aan de kerk van Zeveren. Onze gids geeft voor de cursisten van het CVN een praktijkles over ecologische basisbeginselen, op maat van dit gebied. Iedereen die hierin geïnteresseerd is, krijgt de kans hierbij aan te sluiten. De excursie behandelt onderwerpen met betrekking tot grondwaterstromen, bodemvorming, landschapsevolutie, vegetaties e.d.. Einde omstreeks 12u30. Meebrengen: laarzen noodzakelijk.

Zondag 4 mei 2008

■ **RO+VWG: Vroegemorgenzangtocht in het Muziekbos te Ronse.** Gids: Wim Jourquin, tel.055/21.70.75. Samenkomst om 6u aan café De Boekzitting op de top van de Muziekberg (volg Rijkswachtdreef en vervolgens Boekzitting). We luisteren en genieten van de vogelzang. Ideaal voor de beginnende vogelliefhebber om kennis te maken met een paar vogelgeluiden. Einde om 9u. Meebrengen: laarzen, verrekijker, vogelgids.

■ **RO: Familiale natuurwandeling naar Bois d'Hubermont en Bois de Leuze te Frasnes-les-Buissenal.** Gidsen: Jo Glibert, tel. 055/21.00.46. Samenkomst om 13u45 aan de Paterskerk, stw Elzele, Ronse (t.o. Mgr.Beylsstr.) te Ronse. Aandacht voor voorjaarsflora en -vlinders. Einde omstreeks 17u. Meebrengen: laarzen of goed schoeisel, verrekijker.

■ **IWG: Lieveheersbeestjesdag.** Gids: Ronny Declercq, tel. 055 /45.63.42. Samenkomst om 14u aan de kerk van Schorisse. Deze mooie landschapswandeling gaat richting natuurreservaat 't Burreken. We maken regelmatig deze tocht en houden de evoluties bij in het LHB-bestand. Meebrengen: determinatietabel, loep, doorschijnende potjes, paraplu, sleepnet en stok om op de takken te slaan. Stevig schoeisel is aangeraden.

Donderdag 8 mei 2008

■ **IWG: Biologische waterkwaliteitsbepaling,** Gerda Achtergaele. Info: Anne Fobert, tel. 055/21.01.37. Samenkomst om 20u in 'de Zonnebloem', Parkstr. 25, Oudenaarde. Aan de hand van de ongewervelden die in een beek of plas voorkomen krijg je op een eenvoudige wijze een aanduiding van de waterkwaliteit (biotische index). Na het theoretisch gedeelte bemonsteren we de vijver in het park op waterinvertebraten zodat je op de avond zelf ook echt aan de slag kunt. Mee te brengen: determinatiewerken, loepen, enz ...

Vrijdag 09 mei tot maandag 12 mei 2008

■ **NWB: Botanisch Pinksterweekend te Han-sur-Lesse.** Gids: André Van den Bergh, tel. 052/35.05.18. Verblijf in halfpension in het Hotel des Ardennes. Vier dagen botaniseren in deze bij botanisten befaamde kalkstreek. Inschrijven uiterlijk tegen 10/02/2008 door overschrijving van € 50 per persoon op rek. 000-0891025-80 van André Van den Bergh, Vitsgaard 9, 1745 Opwijk. Deelnemers krijgen op tijd een brief met de richtlijnen.

Zondag 11 mei 2008

■ **ZV: Zwalmse dag. 1) Voormiddag**: Bezoek aan de vallei van de Perlinckbeek en omgeving. Gids: Gert Govaerts, tel 09/324.50.51. Afspraak om 9u aan de kerk van Sint BlasiusBoekel. Meebrengen: stevig schoeisel of laarzen. **2) Picnic**: Samenkomst aan de Vinkemolen (St Denijs Boekel), natuurpunt zwalm.vallei voorziet brood en soep. Tijdens de middagpauze geeft molenaar Geert Wisse uitleg bij de werking van de molen. **3) Namiddag**: Trage wegen in de Munkbosbeekvallei. Gids: Laurent Flostroy tel. 0498/67.71.09. Afspraak om 14u aan de kerk van Beerlegem. Wandeling met aandacht voor de plaatselijke veldwegels, voetwegels, kerkwegels, enz. Einde voorzien rond 17u. Meebrengen: stevig schoeisel of laarzen.

Woensdag 14 mei 2008

■ **VWG: Bijeenkomst van de Vogelwerkgroep in het Stedelijk Centrum te Heurne**, o.l.v. Paul Vandenbulcke, tel 0475/34.65.86. Aanvang om 20u. Einde rond 22u30. Op deze bijeenkomst van de vogelkijkers uit de regio (of daarbuiten) zul je ongetwijfeld nieuwe zaken bijleren. Sedert het pure vergaderen op een ander moment plaatsvindt, staat alles in het teken van vogels en vogelkijken. Er worden enkele voorstellingen gebracht, die kunnen gaan over diverse thema's: determinatie, reisverslagen, projectresultaten,... Dit zowel voor de beginnende vogelkijker als de meer gevorderde. De exacte inhoud kan minstens een week op voorhand gevonden worden bij 'activiteiten' op onze VWG-website: http://www.vwg-vlaamseardennenplus.be/.

Zaterdag 17 mei 2008

■ **VA: Flora van de bossen van de Vlaamse Ardennen, deel 2.** Gids: Karel De Waele, tel. 09/386.45.60. Samenkomst om 14u aan de Hotondmolen op de grens Ronse-Kluisbergen. Einde om 17u. We kammen hok E2-47-44 met het Ingelbos uit. De ganse namiddag studie van de flora van één km², waarbij diverse determinatiewerken gebruikt worden en aldus verschillende velddeterminatiekenmerken van de flora aangeleerd worden. Ook voor geïnteresseerde beginners. Meebrengen: laarzen, loep, flora's.

Zondag 18 mei 2008

■ **SL: Fiets-dagtocht langs meersen en meanders van de Leie.** Gids: Eddy Saveyn, tel. 09/380.03.00. Samenkomst om 10u aan de kerk van Astene. We fietsen langs Leerne, Baarle, Drongen, Afsnee, Sint-Denijs-Westrem, Sint-Martens-Latem en Deurle. Onderweg houden we halt aan enkele natuurgebieden om te kijken en te genieten: de Ooidonkmeersen, de Assels te Drongen en de Latemse meersen. Einde omstreeks 17u. De totale afstand is zowat 40 km. Mee te nemen: fiets, picknick, drank voor onderweg, bandenstopgerei, verrekijker. Indien mogelijk wordt de meegebrachte picknick opgegeten in een café. Fietsenverhuur vlakbij de startplaats in 't Verzet. Info op 09/380.27.20 of www.hetverzet.be.

■ **IWG: Excursie in het Paddenbroek te Kluisbergen.** Info: Anne Fobert, tel. 055/21.01.37. Samenkomst om 14u aan de ingang van het Paddenbroek, Paddenstraat te Berchem. Inventarisatieproject Paddenbroek: excursie in het gebied,

verzamelen en op naam brengen van ongewerveld grut. Einde omstreeks 17u. Meebrengen: laarzen, determinatiewerken.

woensdag 21 mei 2008

■ **SL: Familiale Lente-avondwandeling langs de oude Leie in de omgeving van Ooidonk.** Gids: Karel De Waele, tel. 09/386.45.60. Afspraak om 19u aan de ingang van het kasteel Ooidonk in Bachte-Maria-Leerne. Einde omstreeks zondsondergang. Aandacht voor het ontstaan van het landschap, stinzenflora en avondgeluiden. Meebrengen: stevige wandelschoenen, verrekijker, aangepaste kledij.

Donderdag 22 mei 2008

■ **ZV: Zomeravondwandeling Perlinckbeekvallei.** Gids: Gert Govaerts, tel. 09/324.50.51. Afspraak om 19u30 aan 't Karrewiel aan de Armekleie te Sint Blasius Boekel.. Aandacht voor de lentebloeiers en de grassen. Einde omstreeks 22u. Meebrengen: laarzen of stevig schoeisel.

■ **IWG: Determineren inventarisatieproject Paddenbroek.** Info: Anne Fobert 055/21.01.37. Samenkomst om 19u30 in de Woeste Hoogte, Hotondstr. 2, Ronse. Tijdens deze vergadering determineren we hoofdzakelijk ongewervelden van ons lopend inventarisatieproject. Zelf meegebrachte invertebraten determineren we natuurlijk ook. Eventueel mee te brengen: bino en determinatiewerken.

Vrijdag 23 mei 2008

■ **ZV+Lampyris: Nachtvlindernacht in Middenloop Zwalm.** Verantwoordelijke: Ward Verhaeghe, tel. 0476/60.02.15. Samenkomst om 20u aan Cafe 'Vossenhol', Kloosterbosstraat te Zottegem (St-M-Oudenhove). Inventarisatie van nachtvlinders in natuurgebied Middenloop Zwalm, olv. Wim Veraghtert (Nachtvlinderspecialist bij Natuurpunt). Er worden zoveel mogelijk nachtvlindervallen geplaatst (een tiental). Inpikken kan om 22u en om 7u 's morgens. Afsluiten met ontbijt om 9u in het 'Vossenhol'. Meebrengen: laarzen, geschikte kledij, determinatie-materiaal.

Zaterdag 24 mei 2008

■ **NWB: Plantenstudiedag in de omgeving van de Benninksberg.** Gids: Karel De Waele, tel. 09/386.45.60. Samenkomst aan het station van Gelrode (ten Z. Van Aarschot in Vlaams Brabant) om 9u. Einde om 17u. De ganse dag planteninventarisatie in kmhok D5-45-43, met de Benninksberg, holle wegen en fruitplantages, waarbij ook het gebruik van verschillende plantenboeken aan bod komt. Meebrengen: laarzen, loep, flora's, lunchpakket met drank. Botanisten van onze regio kunnen voor kostendelend vervoer contact nemen met Karel De Waele (tel. 09/386.45.60).

Zondag 25 mei 2008

■ **OUD+ SL: Een hooiland in bloei: wandelen in de Langemeersen te Petegem a/d Schelde.** Gids: Alexander Van Braeckel, tel. 0473/ 85.45.62 en Nico Geiregat tel. 0473/ 93.32.33. Samenkomst om 14u in de Meersstraat (Petegem a/d Schelde) op T met centrale zijstraat naast het populierenbos. Einde omstreeks 17u. Meebrengen: goed schoeisel of laarzen, verrekijker.

■ **IWG: Vlindertuin en duinboswandeling,** met Bryan Goethals. Info: Anne Fobert 055/21.01.37. Samenkomst om 14u aan de Vlindertuin Bronlaan, 14, Knokke-Heist. De Vlindertuin in het Zoute is de eerste in ons land, het is een unieke belevenis! Je kan er 350 exemplaren van 35 verschillende soorten vlinders bekijken van diverse vlinderfamilies zoals bv. Uilenvlinders, Passiebloemvlinders, Witjes, Schoenlappers, Monarchen, enz. Ze zijn afkomstig van verschillende continenten: Azië, Afrika, Midden- en Zuid-Amerika, waar ze in kwekerijen speciaal voor ons worden gekweekt. De 'vlinders' worden aangekocht als pop. Elke morgen worden in de 'poppenkasten' vele vlinders geboren. De beestjes komen er eerst enkele uurtjes op adem. Dan worden de deuren van de kastjes opengezet en vliegen de vlinders de tuin in. Met een beetje geluk komt er misschien zelfs één op je hoofd of schouder zitten. Na de rondleiding in de vlindertuin trekken we richting duinbosjes voor een viezebeestjesexcursie. Meebrengen: loep en potjes, stevig schoeisel.

■ **SL: Natuurwandeling 'De natuur als inspiratiebron in de kunst'.** Gids: Karel De Waele, tel. 09/386.45.60. Start om 14u aan 'De Ceder' in de Parijsestraat te Astene. Einde om 17u. Tijdens de wandeling door het Cederpark, Astenedreef en het nieuwe stadsbos in wording, stellen we al onze zintuigen open voor alle mogelijke vormen, kleuren, geluiden,... in de natuur, die in de loop der eeuwen een inspiratiebron - bewust of onbewust - gevormd hebben voor tal van kunstenaars. De gids brengt meerdere voorbeelden naar voor, maar ook de deelnemers mogen hun inspiratie de vrije loop laten... Stevig schoeisel gewenst. Deze activiteit kadert in de viering van 25 jaar 'De Ceder'. Die namiddag (14-17 u) gaat ook 'Kunst in het park' door: op verschillende locaties in het park en het stadsbos zullen kunstenaars actief zijn. Natuurpunt Schelde-Leie en het Samenwerkingsverbond Stadsbos Deinze werden gevraagd hieraan mee te werken (ook in het kader van de Dag van het Park).

Dinsdag 27 mei 2008

■ **ZV: Beheerswerken in het natuurgebied Boterhoek (Middenloop Zwalm).** Verantwoordelijke: Joris Otte, tel. 09/360.44.82. Samenkomst om 19u aan de Boembekemolen. Er worden distels gemaaid. Einde rond 22u. Meebrengen: laarzen of stevig schoeisel, zeis.

Zaterdag 31 mei 2008

■ **SL: Flora van de Zeveren/Vondelbeekvallei, deel 1.** Gids: Karel De Waele, tel. 09/386.45.60. Samenkomst om 14u aan de kerk van Zeveren. Einde om 17u. We kammen hok D2-36-42 met de Blekerij in de Zeverenbeekvallei uit. De ganse namiddag studie van de flora van één km^2, waarbij diverse determinatiewerken gebruikt worden en aldus verschillende velddeterminatiekenmerken van de flora aangeleerd worden. Ook voor geïnteresseerde beginners. Meebrengen: laarzen, loep, flora's.

■ **KBE: Werkdag in het bos t' Ename.** Begeleider: Guido Tack, tel. 0474/90.02.30 en Jean De Lafonteyne tel. 0495/63.25.91. Samenkomst om 9u en 13u30 aan de loods in de Braamburgstraat te Mater. Einde omstreeks 17u.

Zondag 1 juni 2008

■ **KZ: Familiale wandeling van Grootmeers naar Kaaimeers te Meilegem** via het veer. Gids: Eddy Van Den Abeele, tel. 09/384.43.54, Natalie Schepens en Lieven Nachtergaele. Start om 13u30 aan de Scheldebrug in Zingem, kant Zingem. We gaan in groepjes van 10 door de Grootmeers en gaan over de Schelde met de plaatselijke veerboot, na een korte wandeling in de Kaaimeersen keren we terug met het veer en wandelen langs Mesureput terug door Grootmeers. In de Kaaihoeve wordt een drankstop voorzien. Einde omstreeks 17u. Meebrengen: laarzen, verrekijker, veldgidsen.

Dinsdag 3 juni 2008

■ **ZV: Beheerswerken in natuurgebied Jansveld (Middenloop Zwalm).** Verantwoordelijke: Jan François, tel. 09/361.03.00. Samenkomst om 19u aan het zuiveringsstation van Brakel. Er worden distels gemaaid. Einde om 22u. Meebrengen: laarzen of stevig schoeisel, zeis.

Donderdag 5 juni 2008

■ **IWG: Slakken,** met Jo Packet. Info: Anne Fobert, tel. 055/21.01.37. Samenkomst om 20u in 'de Zonnebloem', Parkstr. 25, Oudenaarde. Een avond over onze slijmerige vriendjes gebracht door Jo Packet. Alles wat u altijd al had willen weten over die slijmerige sporen die je 's morgens (in huis) vindt. Welke slakken komen bij ons allemaal voor? Zijn slakken eigenlijk nuttig? Dit en nog veel meer op een echte slakkenavond.

Zaterdag 7 juni 2008

■ **NWB: Plantenstudiedag langs het kanaal Gent-Brugge.** Gids: Hedy Lecomte, tel. 050/54.49.24. Samenkomst aan de kerk van Moerbrugge (bij Oostkamp in W-Vlaanderen) om 9u. Einde om 17u. De ganse dag planteninventarisatie in kmhok

C2-42-21, met het kanaal, de Warandeputten en een spoorweg, waarbij ook het gebruik van verschillende plantenboeken aan bod komt. Meebrengen: laarzen, loep, flora's, lunchpakket met drank.

■ **IWG: Nachtexcursie.** Info: Anne Fobert, tel. 055/21.01.37. Samenkomst om 21u aan het kasteel van het park Liedts, Parkstraat te Oudenaarde. Ooit al 's nachts op excursie geweest? Het Lampyris-team o.l.v. Bertie Schiettecatte, Bryan Goethals, Hugo Verschelden, Marc Zwertvaegher en Ronny De Clercq staat klaar om jullie te laten kennis maken met het nachtelijk leven. Alles komt aan bod: het vangen van vlinders en andere nachtdieren, Spinnen, Slakken en Kevers, een kijkje in de ijskelder, de sterrenhemel, enz … Zeker niet te missen!

Zondag 8 juni 2008

■ **MOW Maarkedal + TW: Zomerwandeling langs trage wegen te Zulzeke.** Start om 10u aan de kerk te Zulzeke. Wandeling van ongeveer 8 km langs trage wegen met mooie panoramische vergezichten, oude hoeves,…Onderweg vergast MOW-Maarkedal de deelnemers op gratis bio-aperitief. Aansluitend mogelijkheid tot bio-maaltijd omstreeks 13u in de parochiezaal van Zulzeke. Deze maaltijd in buffetvorm biedt een waaier aan lekkere, biologisch geteelde spijzen, waarbij er zeker voor ieder wat wils is. Inschrijven voor de maaltijd kan je doen bij André Somers, tel 055/23.91.02 tot 2 juni 2008. Volwassenen: 10 euro / kinderen (-12j): 6 euro.

■ **OUD+SL: Het landschap van de Langemeersen.** Wandeling rond landschap, beheer en soorten te Petegem a/d Schelde. Gids: Alexander Van Braeckel, tel. 0473/85.45.62 en Paul Cardon 055/31.19.92. Samenkomst om 14u in de Meersstraat (Petegem a/d Schelde) op T met centrale zijstraat naast het populierenbos. Einde omstreeks 17u. Meebrengen: goed schoeisel of laarzen, verrekijker.

Dinsdag 10 juni 2008

■ **ZV: Beheerswerken in natuurgebied Vossenhol (Middenloop Zwalm).** Verantwoordelijke: Jan François, tel. 09/361.03.00. Afspraak om 19u aan de ingang van het Kloosterbos, Kloosterbosstraat (Zottegem-Sint-Maria-Oudenhove). Er worden distels gemaaid. Einde rond 22u. Meebrengen: laarzen of stevig schoeisel, zeis.

Zaterdag 14 juni 2008

■ **SL: Flora van de Zeveren/Vondelbeekvallei, deel 2.** Gids: Karel De Waele, tel. 09/386.45.60. Samenkomst om 14u aan de kerk van Wontergem. Einde om 17u.We kammen hok D2-45-22 met de Vondelbeek uit. De ganse namiddag studie van de flora van één km², waarbij diverse determinatiewerken gebruikt worden en aldus verschillende velddeterminatiekenmerken van de flora aangeleerd worden. Ook voor geïnteresseerde beginners. Meebrengen: laarzen, loep, flora's.

Zondag 15 juni 2008

■ **SL: Landschapswandeling in Nokere en omgeving.** Gids: Bert Dhondt, tel 09/280.00.01 of 0478/48.64.77. Samenkomst om 14u aan de kerk van Nokere. Landschapswandeling langs de houtkanten, onkruid- en wildakkers, Spitaelsbossen en het kasteelpark van Nokere. Aandacht voor eetbare planten. Einde om 17u. Meebrengen: laarzen of goed schoeisel, verrekijker.

■ **IWG: Excursie in het Paddenbroek te Kluisbergen.** Info: Anne Fobert, tel. 055/21.01.37. Samenkomst om 14u aan de ingang van het Paddenbroek, Paddenstraat te Berchem. Inventarisatieproject Paddenbroek: excursie in het gebied, verzamelen en op naam brengen van ongewerveld grut. Einde omstreeks 17u. Meebrengen: laarzen, determinatiewerken.

Dinsdag 17 juni 2008

■ **ZV: Beheerswerken in natuurgebied Parkbos-Uilenbroek.** Verantwoordelijke: Herman Haustraete, tel 09/360.72.11. Afspraak om 19u aan de picnic-tafel op de Waesberg (St-Maria-Lierde). Er worden distels gemaaid. Einde om 22u. Meebrengen: laarzen of stevig schoeisel, zeis.

Woensdag 18 juni 2008

■ **SL: Familiale Zomer-avondwandeling langs de oude Leie in Grammene.** Gids: Karel De Waele, tel. 09/386.45.60. Afspraak om 19u aan de kerk van Grammene. Einde omstreeks zondsondergang. Aandacht voor oeverplanten, watervogels en avondgeluiden. Meebrengen: stevige wandelschoenen, verrekijker, aangepaste kledij.

Donderdag 19 juni 2008

■ **ZV: Zomeravondwandeling Jan De Lichte-reservaat (Molenbeek).** Gids: Bart Magherman, tel. 09/360.09.99. Afspraak om 19:30u aan de kerk van Velzeke (Zottegem). Einde om 22u. Meebrengen: stevig schoeisel of laarzen.

■ **IWG: Determineren Slakken, Jo Packet.** Info: Anne Fobert 055/21.01.37. Samenkomst om 19u30 in de Woeste Hoogte, Hotondstr. 2, Ronse. Na de theoretische avond zal Jo Packet ons aan de lijve laten ondervinden hoe we slakken het best kunnen determineren. Alle meegebrachte slakken, al of niet van Paddenbroek, zijn meer dan welkom!

Zaterdag 21 juni 2008

■ **KZ: Beheerswerken op Grootmeers te Zingem.** Verantwoordelijke André Vandecapelle, tel 09/384.29.73 GSM 0498/45 93 42. Samenkomst om 8u30 aan de ingang langs de Schelde (trekweg). Einde omstreeks 18u met daarna een midsummer drankje en hapje. Meebrengen: zeis, handschoenen, goed schoeisel.

Zondag 22 juni 2008

■ **SL + MOW: Inwandeling van het 'kunst & natuur-wandelpad' in Machelen aan Leie,** vanaf het Raveelmuseum. Verzamelen om 14u aan de ingang van het Raveelmuseum dichtbij de kerk van Machelen. Na een korte inleiding en een bezoek aan het museum (één uurtje, inkomprijs € 3) gaan we rond 15u op stap met een aantal natuurgidsen (Wim Bracke, Florent Van Broek, Luc Ghyselinck) o.l.v. Karel De Waele, tel. 09/386.45.60 langs de oude en de nieuwe Leie. De aandacht gaat vooral naar het thema 'de natuur als inspiratiebron in de kunst'. Einde rond 17u. Meebrengen: stevige wandelschoenen, verrekijker,... en vooral een 'kunstgevoelig oog'.

■ **RO: amfibieëentocht.** Gids: Philippe Moreaux, tel. 055/21.88.87. Op zoek naar salamanders in de poeltjes van het reservaat Tombeele-Pyreneeën Samenkomst om 20u aan de Paterskerk te Ronse. Einde omstreeks 23u.

Zondag 22 juni tot zondag 29 juni 2008

■ **NWB: Botanisch zomerverlof in de Vercors (Frankrijk).** Gids: Chris De Caluwé, tel. 02/361.60.54. Verblijf in halfpension in het Hotel des Alpes in Die. Een weekje botaniseren in deze zuidelijke uitloper van de Alpen en de vallei van de Drome. Inschrijven door overschrijving van € 100 per persoon tot uiterlijk 1/12/2007 op rek. 001-0599184-91 van Chris De Caluwé, Petrus De Wildestraat 60, 1651 Lot. Deelnemers krijgen op tijd een brief met de richtlijnen.

Zaterdag 28 juni 2008

■ **SV: Zomerflora in de Scheldevallei, deel 1.** Gids: Karel De Waele, tel. 09/386.45.60. Samenkomst om 14u aan de kerk van Eke. We verkennen de linkeroever in hok D3-51-12. Einde om 17u. De ganse namiddag studie van de flora van één km², waarbij diverse determinatiewerken gebruikt worden en aldus verschillende velddeterminatiekenmerken van de flora aangeleerd worden. Ook voor geïnteresseerde beginners. Meebrengen: laarzen, loep, flora's.

■ **KBE: Werkdag in het bos t' Ename.** Begeleider: Guido Tack, tel. 0474/90.02.30 en Jean De Lafonteyne tel. 0495/632591. Samenkomst om 9u en 13u30 aan de loods in de Braamburgstraat te Mater. Einde omstreeks 17u.

Zondag 29 juni 2008

■ **SL: Wandeling in het Bouvelobos.** Gids: Lieven Kinds, tel. 09/383.71.39. Samenkomst om 14u aan de kerk van Wortegem. Aandacht voor historische ecologie en rode lijstsoorten. Einde omstreeks 17u. Meebrengen: goed schoeisel, verrekijker.

■ **ZV+VZW Boembeke: Boembekefeesten:** Jaarlijks feest op de terreinen aan de Boembekemolen. Verantwoordelijke: Jo Janssens, tel. 09/361.35.55.

Dinsdag 1 juli 2007

■ **ZV: Beheerswerken in natuurgebieden Jan De Lichte en Bruggenhoek (Middenloop Zwalm)**. Verantwoordelijke: Bart Magherman, tel. 09/360.09.99. Afspraak om 19u aan de molen, Beugelstraat, Velzeke. Er worden distels gemaaid. Einde om 22u. Meebrengen: laarzen of stevig schoeisel, zeis.

Zaterdag 5 juli 2008

■ **VA: Tragewegenwandeling te Zulzeke en BBQ te Berchem. Niet te missen!** Samenkomst om 15u aan de kerk van Zulzeke en/of om 18u aan de feestzaal 'Brugzavel' te Berchem. Gidsen: Filip Keirse, tel. 055/38.78.83 en Karel De Waele, tel. 09/386.45.60. De tachtigste verjaardag van onze ere-voorzitter Ulrich Libbrecht laten we niet ongemerkt voorbijgaan en vieren we met heel wat toeters en bellen! In de namiddag organiseren we een zeer speciale en unieke verrassings-tragewegenwandeling. Samen met Ulrich genieten we, langs stille wegen, van de natuur van de Vlaamse Ardennen die zo vaak ook de inspiratiebron was voor zijn filosofische werken. Onderweg bieden we jullie een drankje en een souvenirtje aan. Aansluitend, rond 18u, worden we verwacht in de 'Brugzavel' te Berchem om samen feest te vieren: een receptie en een uitgebreide BBQ, een avond vol herinneringen, speeches, vreugde en plezier maar vooral ook vol verrassingen! Inschrijven voor de BBQ is noodzakelijk vóór 14 juni en kan door overschrijving van € 20/pp (€ 12 voor jongeren van 7 tot 12 jaar) op rek.001-5400613-20 van het Libbrechtcomité. Info BBQ: Anne Fobert, tel. 055/21.01.37. U komt toch zeker ook?

Zondag 13 juli 2008

■ **IWG: Excursie in het Paddenbroek te Kluisbergen.** Info: Anne Fobert, tel. 055/21.01.37. Samenkomst om 14u aan de ingang van het Paddenbroek, Paddenstraat te Berchem. Inventarisatieproject Paddenbroek: excursie in het gebied, verzamelen en op naam brengen van ongewerveld grut. Einde omstreeks 17u. Meebrengen: laarzen, determinatiewerken.

Dinsdag 15 juli 2007

■ **ZV: Beheerswerken in natuurgebied Jansveld (Middenloop Zwalm)**. Verantwoordelijke: Jan François, tel. 09/361.03.00. Samenkomst om 19u aan het zuiveringsstation van Brakel. Er worden distels gemaaid. Einde om 22u. Meenbrengen: laarzen of stevig schoeisel, zeis.

Donderdag 17 juli 2008

■ **ZV: Zomeravondwandeling in de Munkbosbeekvallei.** Gids: Laurent Flostroy, tel. 0498/67.71.09. Afspraak om 19u aan de kerk van Beerlegem. Einde voorzien rond 22u terug aan de kerk. Meebrengen: stevig schoeisel.

Zaterdag 19 juli 2008

■ **KRB. Natuurbeheer in Het Burreken.** Verantwoordelijke: Filip Hebbrecht, tel 055/49.55.63. Samenkomst om 9u aan het Perreveld N°14 te Zegelsem. Voor wie de handen uit de mouwen wil steken een mooie gelegenheid. Hooilandbeheer, vrijhouden van het wandelpad, maaien van een ingesloten veldje. Einde omstreeks 12 u. Meebrengen: laarzen, zeis, hark.

Zaterdag 26 juli 2008

■ **NWB: Plantenstudiedag in de Antwerpse Noorderkempen**. Gids: Luc Van Craen, tel. 03/605.54.13. Samenkomst aan de kerk van Minderhout (gemeente Hoogstraten) om 9u. Einde om 17u. De ganse dag planteninventarisatie in kmhok B5-15-23, met bos, akker, weiland, opgehoogde terreinen en visvijvers, waarbij ook het gebruik van verschillende plantenboeken aan bod komt. Meebrengen: laarzen, loep, flora's, lunchpakket met drank. Botanisten van onze regio kunnen voor kostendelend vervoer contact nemen met Karel De Waele (tel. 09/386.45.60).

KBE: Werkdag in het bos t' Ename. Begeleider: Guido Tack, tel. 0474/90.02.30 en Jean De Lafonteyne tel. 0495/632591. Samenkomst om 9u en 13u30 aan de loods in de Braamburgstraat te Mater. Einde omstreeks 17u.

Office Partners
méér dan complete kantoorinrichting
gratis cataloog
& info folder
professioneel advies op maat
http://www.officepartners.be
e-mail: officepartners@skynet.be
Doornikstraat 8 - 9700 Oudenaarde
Tel: 055/30.41.13 - Fax: 055/30.91.13

POLET ACCOUNTANCY BVBA
Boekhouding - Fiscaliteit - BTW
Eenmanszaken - Vennootschappen
Pascal Polet
Meiweg 30, 9870 Zulte
Tel: 056/61.53.27
Fax: 056/61.79.01
Gsm: 0476/44.90.91
Email: polet.accountancy@skynet.be

Boomkwekerij
DE BOCK LV
Wij zijn specialisten in:
Sierheesters, Rozen, Bamboes, Vaste planten, Coniferen, Sierbomen, Haagplanten, Fruitbomen.
Pelikaanstraat 89
9700 Oudenaarde - Nederename
Tel: 055/30.24.80 (bedrijf)
Fax. 055/31.35.83

TUINAANLEG EN -ONDERHOUD
alle snoeiwerken
ook verlagen van bomen
MICHAEL BEKAERT
Ganzendam 9 - 9890 Vurste
Tel: 0497/43.01.79

LE ROY RINASSUR BVBA
Warandestraat 17, 9810 Nazareth
Tel: 09/385.44.60 - 09/385.61.32
e-mail: leroy@rinassur.be
centea
verzekeringsmakelaar nr. 13839
ALLE BELEGGINGEN - LENINGEN VERZEKERINGEN

Beatrijs
BOEKHANDEL
Nederstraat 42 - Hoogstraat 37
9700 Oudenaarde
Tel: 055/31.44.77
Fax: 055/30.03.45

Burreken: oproep tot medewerking

Gunther Groenez

Inventarisatie van stand- en broedvogels in het Burreken 2008.

Enige tijd geleden heeft de 'Werkgroep rondom het Burreken' aan de vogelwerkgroep gevraagd om een deftige inventarisatie uit te voeren op de beheersgronden van het reservaat met als doel toch een beeld te krijgen van de bestaande populatie van broedvogels en andere voorkomende standvogels.

Met veel plezier heeft de vogelwerkgroep unaniem dit project goedgekeurd. Onder leiding van mezelf zullen we doorheen het jaar op vaste data een aantal rondes lopen volgens een voorafbepaalde gestructureerde vorm met de bedoeling dit project nog eens te kunnen herhalen binnen x-aantal jaren. Op die manier kunnen we gegevens vergelijken.

Niet alleen de gegevens die zijn vergaard tijdens die tochten zijn belangrijk maar ook de losse waarnemingen. Geregeld zullen leden van de vogelwerkgroep een bezoek brengen aan het reservaat om losse gegevens te verzamelen.

Ik kan me voorstellen dat veel mensen het gebied bezoeken tijdens een zonnige dag. Het zou ons verheugen mocht u de vogelwaarnemingen die u tijdens uw bezoek heeft gedaan, naar ons zou sturen. Het zou spijtig zijn die belangrijke gegevens te ontlopen. Ze zijn van *goudwaarde*!

Hieronder ziet u een kaartje van het Burreken met een aantal punten erop. Mocht u elke waarneming kunnen koppelen aan het dichtstbijzijnde punt op het kaartje zou dat ideaal zijn. Het speelt echter geen rol indien u de vogel pleisterend of overvliegend heeft opgemerkt.

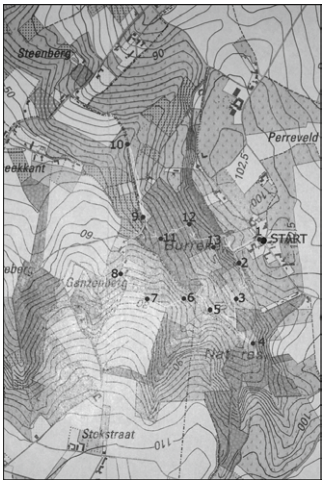

Bijvoorbeeld:
Naam: Gunther Groenez; datum: 21-03-2008.
Pnt 3: Goudhaan 3, Vink 4, Bosduif 8, enz.
Pnt 8, Kraai 61, Roek 2, Witte Kwik, 1 enz.
Pnt 12: Boomklever 4, Boomkruiper 2, Buizerd 1, Wespendief 1, enz.

Natuurlijk wordt de naam van de waarnemer vermeld in het verslag dat zal worden opgemaakt in 2009. Indien u dit verslag wenst te ontvangen, gelieve dan uw e-mailadres op te geven.

U kan uw gegevens te allen tijde doorsturen naar de coördinator gunther.groenez@panodora.be. We hopen met deze oproep toch een hoog aantal losse waarnemingen voor 2008 te kunnen noteren waarvoor alvast hartelijk dank.

Gunther Groenez, Pelikaanstraat 42, 9700 Oudenaarde,0486/167430.

Radio 2 op bezoek in de vrije school Ruien

Aanleiding voor het onverwachte bezoek van Radio 2 aan de Vrije School Ruien was de jaarlijkse deelname van het 3de en 4de leerjaar aan de actie: **Vogels voeren en beloeren** (org. Natuurpunt vzw.).

Francis Van Assche leert kinderen vogels beloeren

's Winters brengen de kinderen brood, noten, zaden, vetbollen,… mee naar school. Zo wordt de schooltuin omgetoverd in een rijkgedekte voedertafel voor de mezen, Spreeuwen, Merels,Turkse tortels, Houtduiven en Roodborstjes. Ook de Grote bonte specht, Vink, Winterkoning en Heggenmus zijn van de partij.

De kinderen leren en genieten van deze vogelshow. Francis Van Assche van Radio 2 genoot mee en maakte een fijne reportage, direct uitgezonden op 1februari.

De leerlingen van het 3de en 4de leerjaar kregen van hun meesters Dirk en Robin een telformulier mee voor thuis. Nu reeds zijn we benieuwd naar de resultaten. Vorig jaar haalde de Eekhoorn bij Ines Van Geersdaele de top.

Op zoek naar de Vuursalamander in Oost-Vlaanderen!

Dit jaar gaan we actief op zoek naar de Vuursalamander. Maar liefst 70 % van de plaatsen waar de soort in Vlaanderen voorkomt zijn gelegen in Oost-Vlaanderen.
Hierdoor heeft onze provincie een grote verantwoordelijkheid om de Vuursalamander en zijn leefgebied te beschermen. In opdracht van de Provincie loopt er momenteel een **soortbeschermingsplan**. Hierbij trachten we alle plaatsen waar de Vuursalamander nog voorkomt in kaart te brengen en wordt ook gewerkt aan acties om zijn leefgebied te verbeteren. Ook jij kan helpen! Als je ooit een Vuursalamander hebt gezien, kan je de waarneming doorgeven.

Hoe ziet zo'n beestje eruit?

Vuursalamanders hebben een glanzend zwarte grondkleur met een markante helgele tekening. Deze

Vuursalamander *foto: Gerard Mornie*

tekening kan sterk variëren, gaande van kleine tot zeer grote onregelmatige gele vlekken of strepen. Het vlekkenpatroon van rug en flank loopt ook door op kop, poten en op de rolronde, vlezige staart. De buik is meestal dof blauwgrijs en is veel minder sterk getekend. Het is een grote, stevig gebouwde soort die een totale lichaamslengte van ruim 20 cm kan bereiken. Op de kop, net achter de ogen, liggen twee uitpuilende oogklieren en twee opvallende rijen gifklieren lopen aan beide zijden van de 'ruggengraat' door tot op de staart. Deze gifklieren kunnen neurotoxines afscheiden en worden gebruikt als verdedigingsmiddel tegen predatoren.

Let op voor verwarring met één van de 4 watersalamanders! Deze zijn een stuk kleiner en dikwijls terug te vinden in het water. Zij hebben alle een oranje of gele buik, met afhankelijk van de soort geen, weinig of veel zwarte stippen.

Levenswijze

In tegenstelling tot de vier inheemse watersalamanders, brengen Vuursalamanders bijna het hele jaar door op het land. Je zal hem dus praktisch nooit in het water aantreffen, in een emmer met water zou hij zelfs snel verdrinken!

Hoewel de soort plaatselijk algemeen kan zijn, wordt ze niet vaak waargenomen. Vuursalamanders hebben een verborgen levenswijze en brengen de meeste tijd door in ondergrondse schuilplaatsen, onder vochtige, rottende bomen, takkenhopen, houtmijten, natuurlijke spleten, stronken of stenen. Ook holen van kleine zoogdieren worden vaak gebruikt. Vooral op zachte, vochtige nachten worden dergelijke schuilplaatsen verlaten. De Vuursalamander is levendbarend. Na de inwendige bevruchting, ontwikkelen de eitjes zich in het lichaam van het wijfje. Wanneer de larven voldoende ontwikkeld zijn, trekt het vrouwtje naar een geschikt waterbiotoop, kruipt met het achterlijf in het water en zet de larven af. De larven zijn donker gepigmenteerd en worden tot 6 cm lang. De staart is stomp en heeft een afgerond uiteinde. De gelige vlek aan de basis van elke poot is echter het gemakkelijkste kenmerk om Vuursalamanderlarven te determineren. In een vroeg ontwikkelingsstadium zijn deze gelige pootvlekken vooral waarneembaar aan de achterpoten. Het aantal afgezette larven per wijfje varieert tussen 10 en 50. De periode waarin larven worden afgezet loopt doorgaans van januari tot juni maar tijdens zeer droge zomers, wanneer de meeste geschikte waterbiotopen uitdrogen, kunnen wijfjes de larven langer in het lichaam ophouden tot wanneer opnieuw waterhoudende poelen beschikbaar zijn. Van Vuursalamanders is bekend dat ze 20 tot 25 jaar kunnen worden. In gevangenschap werd een Vuursalamander zelfs meer dan 50 jaar oud. (Nöllert & Nöllert, 2001).

Waar voelt een Vuursalamander zich thuis?

In Vlaanderen komt hij bijna uitsluitend voor in oude en vochtige bossen (meestal met eik en Beuk) met zuivere bronbeekjes, stilstaande bos- en bronpoelen of waterhoudende karrensporen. Ook een dikke humuslaag van traag verterende bladeren is belangrijk, hier kunnen ze zich immers zonder veel moeite ingraven. Vuursalamanders maken vaak gebruik van gaten en holen van kleine zoogdieren.

Ze schuilen ook in het wortelgestel van bomen, onder stenen of metalen platen en zelfs in vochtige kelders van oude huizen. Vuursalamanders verlaten sporadisch de bosbiotoop en worden dan gevonden in tuinen en parken in de directe omgeving.

Verspreiding

In Vlaanderen bevinden de grootste concentraties van vindplaatsen én de grootse populaties zich in de Vlaamse Ardennen. Verder zijn ook in de omgeving van Merelbeke, Lede, Buggenhout en Meldert populaties van Vuursalamander terug te vinden. Vooral in de onmiddellijke nabijheid van bossen in de omgeving van de gekende populaties zijn Vuursalamanders te verwachten.

Hoe kan jij meedoen?

De Vuursalamander is een mooie en gemakkelijk te herkennen soort. Daarom rekenen we ook op jullie om extra uit te kijken of je de soort tegenkomt in je eigen regio. Af en toe komen mensen immers bij toeval Vuursalamanders tegen tijdens een boswandeling, tijdens het werk in de tuin of in een bos,... Ben jij bij de gelukkigen die ooit een Vuursalamander heeft waargenomen? Ook als je hem lang geleden bent tegengekomen is het nuttig om ons dit te melden, want wegens zijn verborgen levenswijze kan hij toch nog aanwezig zijn in de omgeving.

Laat ons weten waar je hem aangetroffen hebt! Door jouw informatie komen we meer te weten over dit zeldzame dier en kunnen we ervoor zorgen dat hij beter beschermd wordt.

Voor vragen of meldingen:

Ilf Jacobs, medewerker Natuurpunt Studie;
ilf.jacobs@natuurpunt.be; tel: 015/29.72.73,
Coxiestraat 11, 2800 Mechelen.

De man met de hamer

Norbert Desmet.

Sinds begin maart klopten heel wat verontruste wandelaars, terug van hun wandeling in het gemeentelijk deel van het Kluisbos, bij ons aan. De man met de hamer was er gepasseerd en het lijkt wel of hij er maar niet genoeg van kon krijgen...

Met dit hameren worden de in het najaar te vellen bomen aangeduid. Dit gebeurt met een merkhamer die een schelletje schors verwijdert en een stempel in de stam klopt. Het bosbeheerplan van het gemeentelijk deel (110 ha) van het Kluisbos (300 ha) leert alvast dat deze kapping past in de beheervisie om het homogene beukenbos om te vormen tot een meer gemengd loofbos. Nu laat het beukenbos met zijn dicht kronendak lichtminnende soorten als eik en es geen schijn van kans en evolueert tot een soort galerijbos. Hierdoor ontbreekt ook elke kruid- en struiklaag. Dit veroorzaakt versnelde wind- en watererosie en heeft een negatieve werking op de humuslaag waarin bovendien de beukenbladeren moeilijk verteren. Dit hypothekeert op zijn beurt een bosherstel door spontane inzaai van de aanwezige zaaddragende bomen, een proces dat in natuurlijke bossen tot verjonging leidt. Bovendien lokt sinds jaar en dag het open karakter van het Kluisbos heel wat wandelaars en dat leidt tot bodemverdichting en tot de achteruitgang van de Wilde hyacint. Vanuit natuuroogpunt zijn we dus ook wel vragende partij naar een meer natuurlijk bos, maar zoals steeds is het de manier waarop en de communicatie daarrond.

Wat is nu het probleem? In de driehoek tussen de toren, de Vierschaar en de Liefdesbron zijn nu ca. 700 Beuken gehamerd op een oppervlakte van 24

P.V.S. electronic developments b.v.b.a.
ELEKTRONICA
ontwerp - productie - repair
Voor alle inlichtingen: **055/49.60.12** of **info@pvsed.com**
Neerstraat 28, 9636 Nederzwalm. BE 866.983.228

Solid partners flexible solutions
FORTIS BANK
Naamloze vennootschap
Warandeberg 3
B 1000 Brussel
B.T.W. BE 403.199.702
H.R. Brussel nr. 76034

TUINAANLEG
specialiteit
opritten en terrassen
tuinarchitect
VAN COLENBERGHE ERIC
Pontstraat 72 - 9870 Zulte
Tel. / Fax: 056/60.40.21

ha. Van de toren naar de Vierschaar en vandaar beneden tot aan de Liefdesbron krijg je de indruk dat er een 'kaalslag' op komst is. De wandelaar vraagt zich af wat er aan de hand is en "een vernieling van 'mijn' bos?" is meestal de conclusie. Deze spontane verontwaardiging leidt vaak tot extreme standpunten waarbij geen boom meer weg zou mogen. De natuurgerichte bezoeker stelt zich vragen bij de schade aan de bodem en de verstoring van de rust en het evenwicht. Temeer omdat er in het verleden herhaaldelijk incidenten waren: grootschalige kappingen in het voorjaar, soms met verwoestende sporen in de bodem. Dit gebeurde ook op plaatsen waar afgesproken was om de Wilde hyacinten te sparen. Ook nu zijn met het uitslepen en kappen van de bomen op de hellingen en langs de holle weg tussen Liefdesbron en Vierschaar erosieproblemen niet ondenkbaar. Bij te grote dunningen heb je ook nog het risico dat de overblijvende bomen makkelijk omwaaien door de slechte verankering (kleine wortelkluiten) van die hoge beukenstammen in de bodem. Vragen en bedenkingen alom…

Ondertussen kwam de communicatie op gang o.a. vanwege het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB): voor de omvorming van Beuk naar meer gemengd loofhout (via natuurlijke verjonging), wordt plaatselijk, in groepen van 0,3 tot 0,7 ha, intensief gekapt. Ook werd er in dit bestand zo gehamerd om andere soorten dan Beuk - beperkt in de boomlaag aanwezig (Zomereik, Gewone es, Gewone esdoorn) - te bevoordelen of vrij te stellen als toekomstige zaadbomen. Daarnaast zijn net veel bomen in de randzone gehamerd, om zo een interne bosrand te laten ontwikkelen (mantelzoom). Dit zal de betreding daar ontmoedigen en is ook gunstig voor talrijke bosbewoners. Als de spontane ontwikkeling niet op gang komt, wordt overgegaan tot het (gedeeltelijk) aanplanten van standplaatsgeschikte en streekeigen soorten. Het ANB laat nog weten dat het gerooide volume hout (1800 m3) minder is dan de natuurlijke aangroei van de volgende 10 jaar. Zij houden zich eraan om de exploitatievoorwaarden zo op te stellen dat bodemschade en erosie beperkt blijven.

Die informatie kwam te laat waardoor iedereen al in het harnas gejaagd was. Nochtans was ons bij een vorige (omstreden) kapping door de toemalige ANB verantwoordelijken beloofd dat men met die communicatie anders zou omspringen. Dit is in een toeristisch bos zeker noodzakelijk. Nu geeft de

Damherten op straat *foto: Steven Raevens*

aanzwellende roddelmolen cijfers van kappingen van 5 op 7, 1 op 5 en 1 op 7. Volgens sommigen over de ganse oppervlakte, volgens de recente informatie slechts in bepaalde zones. Die liggen echter dicht bij de wandelwegen en zouden meer opvallen. Er zijn ook bedenkingen over het kappen van erg grote Beuken…

Het overleg is nog volop bezig en de MOW-NP werkgroep Kluisbergen volgt dit, samen met de vele bezoekers van het Kluisbos, met argusogen verder op! Het kappen van de bomen zou ten vroegste in het najaar gebeuren, dus dit wordt vervolgd…

Ondertussen zoeken de ook al omstreden Damherten blijkbaar andere oorden op.

Nu we in deze lente opnieuw met verwondering kunnen luisteren naar uitbundige vogelzang laten we onze grote dichter en woordkunstenaar Guido Gezelle aan het woord die de vogelzang niet minder wonderlijk omschreef in het gedicht 'Boodschap van de vogels en andere opgezette dieren' uit 1858. Ziehier een fragment:

Zanggebroeders uit het woud,
met uw talen duizendvoud:
Gij, die kwinkt en gij, die kwedelt,
gij, die schuifelt en die vedelt,
gij, die neuriet, gij die tiert,
gij, die piept en tiereliert,
gij, die wistelt en die teutert,
gij, die knotert en die kneutert,
gij, die wispelt en die fluit,
gij, die tjiept en tureluit,
gij, die tatert en die kwettert,
gij, die klapt en lacht en schettert,
vezelt, orgelt, zingt en speelt,
lispelt, ritselt, tjelpt en kweelt…

Blauwe kiekendieven

Norbert Desmet

Tijdens de winter van 2007-2008 viel het ons op hoeveel Blauwe kiekendieven er in ons afdelingsgebied gemeld werden op de site van de vogelwerkgroep (http://www.vwg-vlaamseardennenplus/waarnemingen.php).
We moeten terug gaan naar een van de harde winters uit 'vorige eeuw' om dergelijke aantallen weer te vinden. In de winter 1978-1979 was er een lange sneeuwperiode en volgden de kiekendieven samen met een tiental Velduilen de massa leeuweriken en andere kleine zangvogels die na een spectaculaire koudetrek in onze streken waren vastgelopen. Van koude kunnen we nu echt niet spreken en toch…

Het zijn erg slanke en sierlijke roofvogels, die Blauwe kiekendieven. De mannetjes zijn goed herkenbaar in hun grijswit-zwart pak. Bij een eerste blik zou men ze wel eens met een meeuw verwarren. Ze zijn echter door hun typische jachtvlucht direct te plaatsen bij de roofvogels: laag boven de grond, over en weer schommelend en met die V-vorm in hun vleugels bij hun glijvluchten, waarmee ze hun actieve jachtvlucht afwisselen. Daarnaast hebben we de vrouwtjes en jonge vogels die meestal in de meerderheid zijn (ongeveer 4 waarnemingen van V/J t.o.v. 1 M). Mannetjes blijven immers meestal langer in hun noordelijke broed- en wintergebieden hangen en keren ook vroeger terug om hun territorium te kunnen verdedigen. Ook andere soorten zoals onze Torenvalken doen dat. Vrouwtjes en jongen geeft men ook vaak weer onder de verzamelnaam 'ringtails'. Volgens sommigen is dat omdat ze die opvallende dwarse streping in hun staart hebben, volgens anderen vanwege de witte stuit die als ze als een ring rond hun staart dragen. Overigens zijn ze zijn ze vanop afstand te herkennen als bruin met een wit 'gat' (witte bovenstaartdekveren). Dat staat voor de opvallend witte stuit die van ver te zien is. Adulte en juveniele vrouwtjes en jonge mannetjes (ook bruin) kan men mits wat aandacht en een goede kijker en een wat uitgebreide vogelgids ook van mekaar onderscheiden: de bruine verentekening bij volwassen vrouwtjes is scherper bleek ten overstaan van het donker afgelijnd (contrast!) en wat egaler bruin (vuil tot roestbruin) bij de jonge vogels.

Blauwe kiekendieven zijn broedvogels van de open vlakte zoals duinen (Wadden), akkers (Frankrijk) en heide (Duitsland vroeger, Finland nu – min. 1500 paar in 2002). De soort past zich wel aan door zich bv. in jonge sparrenaanplanten (Ierland, GB, Frankrijk) te vestigen, of op tijdelijke grootschalige braakleggingen, maar algemeen gaat het niet goed met deze soort in Europa door de omschakeling in de landbouw. Zijn hoofdvoedsel bestaat uit woelmuizen (Veldmuis in het noorden, Aardmuis bij ons, tot 90 %) maar die minderen snel in 'bulk'voorraad door het verdwijnen van oud grasland. Ook Velduil en in mindere mate Ransuil lijden daaronder. Er bestaan ten andere wel meer parallelsoorten tussen de roofvogels overdag en 's nachts en de sleutel is het voedsel. Ontbreken de muizen dan moeten ze overschakelen en onze Blauwe kiekendief doet dat door vogels te bejagen (soms tot de helft van zijn menu!). Hij heeft daarbij bij ons een jachttraject dat loopt over akkers met winterbedekking zoals Gele mosterd, weiden en ruigten, voor zover die laatste hier nog te vinden zijn. Doelsoorten daarbij zijn voornamelijk Graspiepers en leeuweriken die verschrikt opvliegen en daarbij met een handige

Blauwe kiekendief (let op 'uilenkop') foto: Gerard Mornie

wending uit de lucht geplukt worden… Dank zij een, voor een dagroofvogel toch uitgesproken 'uilenkop' (met opvallende gezichtssluier) is hij met een goed gehoor uitgerust en dat komt van pas boven grasland. Bovendien laat hem dat toe tot vrij laat in de schemer te jagen. Men constateerde b.v. dat op 186 pogingen er 32 succesvol waren…

Deze winter werd de soort zowat over het ganse afdelingsgebied waargenomen maar met een duidelijke voorkeur voor de akkers tussen Schelde en Leie en de Scheldemeersen. We hadden verwacht en gehoopt een slaapplaats te vinden. Midden januari dachten we dat we er met de waarneming van 3 kiekendieven in de Scheldemeersen te Petegem (P. Van De Kerckhove) dichtbij waren, maar uiteindelijk

is het ons niet gelukt. In andere winters lukte dat soms wel en daarbij werd meestal een veld mosterd uitgekozen in de akkergebieden of een ruige weide in de Scheldemeersen, waar ze op de grond sliepen. Zo kan men beter de hier verblijvende aantallen inschatten door het aantal vogels bij valavond of 's morgens te tellen.We zullen wel nooit grote aantallen halen waardoor het ontdekken van die slaapplaats toeval blijft. In februari 1990 waren er in Duitsland 216 ex. op zo'n slaapplaats waarvan 19 % volwassen mannetjes. Dit is meestal dicht bij een rijke voedselbron (b.v. in onze droom de oude Scheldemeersen met een woelmuizenplaag…). Daarbij duikt de parallel met de gezamelijke slaapplaatsen van Velduil en Ransuil weer op. Voedsel is immers de grond van de zaak!

Het aantal kiekendieven dat bij ons de winter doorbrengt is moeilijk te schatten: bij overwinterende soortgenoten in Baden-Württemberg werden jachtgebieden van 4 tot 8 km² vastgesteld. Dat zou kunnen inhouden dat de kiekendieven, waargenomen in Wannegem, gemakkelijk tot in de Scheldemeersen komen. Ook het individueel onderscheiden is niet makkelijk. Boven de heuvelkam in Kwaremont vloog b.v. een mannetje rond (18 jan 2008) dat duidelijk nogal wat bruin vertoonde tussen het grijs en zo herkenbaar was als tweedejaarsvogel (begin 3e kalenderjaar). De meeste waarnemers hielden het meestal bij 'wijfje of juveniel' waardoor inschatten moeilijker is.

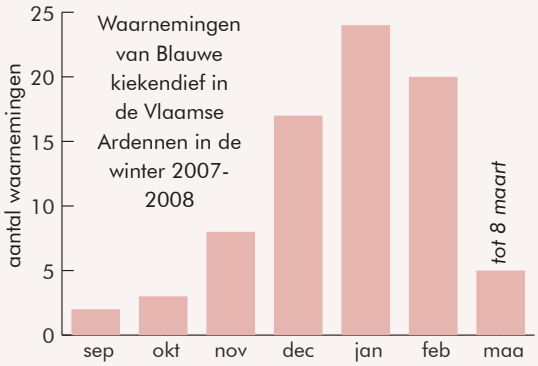

Toch kunnen we aan de hand van de 79 waarnemingen (zie grafiek) die ons tot 8 maart bereikten een voorzichtige schatting maken van minimum 12, mogelijks 15 Blauwe kiekendieven overwinterend in onze streek. We zijn zeker dat heel wat waarnemingen in de boekjes zijn blijven zitten, dus kan het aantal hoger liggen. Hiermee doen we ook nog eens een warme oproep om waarnemingen door te geven. We hoorden van J. Dragonetti, die regelmatig de aanpalende leemstreek in Henegouwen bezoekt, dat daar de aantallen bijzonder laag waren deze winter in vergelijking met vorige jaren. Zaten ze bij ons? In de winter 2001-02 was er in Velaines in Henegouwen nog wel een slaapplaats van 22 ex.

Blauwe kiekendief *foto: Ivan Steenkiste*

De verdeling over het afdelingsgebied is merkwaardig: Leie 2 waarnemingen, interfluvium tussen Leie en Schelde 35 waarnemingen, Scheldevallei weidegebieden 26 en in de akkers in de Vlaamse Ardennen 16. Mogelijks is de aandacht van de waarnemers hier van belang: Geert Colembie was 'topscorer' meestal in de buurt van Wannegem met 14 waarnemingen en slaagde er bijna steeds in, naast het uur van waarneming, ook geslacht en leeftijd erbij te vermelden.

Hoe was de verspreiding over de dag? Bij de 29 waarnemingen waar het uur vermeld is waren er 9 in de voormiddag, de vroegste om 8u30, en 20 in de namiddag waarvan 8 rond 16u. Dit stemt overeen met een verhoogde activiteit van woelmuizen en het slaapgedrag van graspiepers… Merkwaardig waren ook de waarnemingen van meerdere vogels samen: de Scheldemeersen in Petegem hadden driemaal 2 en eenmaal 3 kiekendieven samen. De Rizoitkouter in Schorisse, Bosgat was op 10 febr. goed voor 2 kiekendieven (D. Geenens). Deze grote akker zat in het akkervogelproject wat duidelijk zijn vruchten afwierp, tenminste naargelang men het bekijkt: de verzameling kleine zangvogels op deze akker trekt de kiekendieven aan… als prooi. Voor de rest allemaal solitaire vogels. De verdeling van de geslachten zag als er volgt uit: 1 onvolwassen en 18 volwassen mannetjes, 9 adulte en 5 juveniele vrouwtjes en 46 vrouwtjes/jongen. Duidelijk de mannetjes in de minderheid dus.

Eind april - begin mei start de eileg in de noordelijke broedgebieden en eind maart zijn ze dus stilaan vertrokken bij ons. De waarnemingen van 2

vrouwtjes/jongen vliegend naar het noorden in Horebeke op 3 maart (L. Van der Linden) en in de Rooigembeekvallei op 8 maart (D. Geenens) hadden mogelijk betrekking op terugtrek.
Soms blijven er hangen in de koutervlakten ook hier bij ons en verstoren zomerwaarnemingen dan de rust van de vogelkijkers: ze gaan toch niet broeden? Dat is in België uiterst zeldzaam geworden. Toch was er een klein uitschietertje van een paar koppels een tiental jaar terug in kleine moerassen in Wallonië. Bedreigingen zijn er anders meer dan genoeg: in Engeland worden nogal wat nesten in dennenaanplanten door Everzwijnen vernield en worden er ook heel wat geschoten om de stand van het Sneeuwhoen veilig te stellen… En wat gedacht van deze melding: "van 4 als nestjong geringde vrouwtjes uit één nest (Nedersaksen) werden er al 3 in oktober/november van hun eerste levensjaar in Noord-Frankrijk geschoten en de vierde werd uit Portugal teruggemeld"...

Het leven van deze kiekendief is er in deze tijden niet makkelijker op geworden, maar met een sterke broedpopulatie in het noorden zullen we hopelijk nog jaren kunnen genieten van deze sierlijke jager over de winterse velden bij ons. Wat dan ook de reden mag zijn van zijn bezoek, hij was dit jaar opvallend present bij ons en zo te zien hebben velen er mooie momenten aan overgehouden.

Met veel dank aan alle waarnemers!. En ook aan Bart Heirweg voor het samenbrengen van de waarnemingen en Rik Desmet voor het nalezen en aanvullen van de tekst.

Veel van de aanvullende cijfers in de tekst komen uit het boek 'Roofvogels van Europa, Noord-Afrika en Voor-Azië, door T. Mebs en D. Schmidt, een uitgave van Vogelbescherming Nederland bij Tirion Natuur.

Dagboek van een groenling

Hugo Verschelden

Erotiek en seks bij de beestjes (vervolg)

We denken er in ons bed of op andere plaatsen niet altijd aan maar erotiek en seks houden het leven op onze planeet gaande. Dat geldt niet alleen voor ons maar voor het hele dierenrijk. Het onderwerp is dus van levensbelang te noemen en nu seks en erotiek geen taboe meer zijn, waag ik het erop om er dan ook een artikel aan te besteden. In het januari nummer serveerden we het hoofdgerecht, hierna volgt het dessert.

Seksbom
Onze intelligente pijlstaartinktvis vindt het emotieloze gedoe van de borstelworm maar niets. Hij is een ware Casanova. Dé 'Lover' met grote L dus! Hij maakt spermapakketjes (spermatoforen) welke een soort veermechanisme en lijm in zich hebben. Terwijl hij zijn intimiteiten met een wijfje opvoert, spuit onze opgewonden en rood aanlopende vrijer de spermacapsules in een van zijn tentakels. Het lijkt wel of hij een tros bananen uit zijn zakken haalt, schrijft John Sparks die dit bestudeerde. Dan fixeert onze minnaar zich op het midden van haar tentakels en werpt de pakjes in het kuiltje waar ze als voetzoekers openspatten. Daar, in haar 'boezem' vastgekleefd, blijven ze tot de eicellen bevrucht zijn die dan in zee weggeblazen worden.
Indien het vrijende koppel echter een speciaal standje verkiest, dan gaat het verhitte mannetje naast het vrouwtje zwemmen, neemt haar hoofd in zijn armen en schuift zijn tentakel met de geladen spermatoforen in haar 'neusgat'. Een kokerholte die naar haar geslachtsorganen leidt en waarin ook

'Sleutelraadsel' *(ontwerp: Karel De Waele)*
Als de naam van het dier die je leest in de grijze vakjes doet denken aan jouw naam, dan was je als bijna vanzelfsprekend voorbestemd om een grote rol te spelen in de ontstaansgeschiedenis van Wielewaal Schelde-Leie

lichaamsdeel van een dier en toch een plant
vogeltje met een witte vlek op de stuit
dit dier doodt zijn prooi door te wurgen
dit diertje kan men herkennen aan zijn stippels
klinkt mannelijk, maar is vrouwelijk bij planten
ondanks het eerste deel van zijn naam kan dit (griezelig?) dier niet vliegen
de geoefende ornitholoog herkent hieraan zijn studieobject
vlinders gebruiken dit om geuren op te vangen
als het woordje groen hierbij staat is deze dodelijk giftig
dit insect heeft water nodig, maar vreest de Boomvalk

haar kieuwen liggen. Hij wacht nog enige seconden tot de pakketjes als kleine granaten openspringen en tegen de wand blijven kleven. De daad is hiermee voltrokken en onze Casanova zwemt alweer naar een volgend wijfje, want met zo'n vierhonderd pakketjes op zak...

Seks met hulpstuk
Zoals je al begreep zijn niet alle voortplantingsmethoden even efficiënt en de natuur heeft dan ook naar andere oplossingen gezocht om de kans op bevruchting te verhogen. De vrouwelijke partij kreeg hierbij een belangrijker rol in het overlevingsproces van de soort toegewezen. (Het moest er eens van komen !). De bevruchting kon beter in een veilige buik gebeuren en als het even kon, mochten de nakomelingen daar ook nog een tijdje verblijven. De natuur diende een keuze te maken en heeft wijselijk voor het vrouwelijke lichaam gekozen. Het mannetje diende hiertoe wel in die veilige buik van het vrouwtje te geraken om daar zijn deel van het genetisch materiaal uit te storten. Gezien nu de wijfjes van de verschillende soorten verschillend gebouwd waren, kreeg ook de mannelijke helft van de soort een passend hulpstuk op zak. Het moest immers klikken en zoiets was en is in sommige gevallen een hele opgave.

Sekspikant
Soms zit er heel wat in de weg om comfortabel en veilig te kunnen vrijen. Zo moet de kreeft een gaatje in het harnas van zijn partner zien te vinden. Dat lukt hem niet zolang haar harnas hard is. Hij wacht dan ook tot zij vervelt en een paar dagen een zacht pantser draagt. En dan is er het ondertussen opgeloste raadsel van de egels en de stekelvarkens die tijdens hun intimiteiten verwond kunnen geraken. Maar het blijkt achteraf gezien toch nog mee te vallen want de dieren vrijen veilig. Zij legt immers haar stekeltjes plat en het is ook logisch dat het kereltje met een wat langere werd uitgerust om haar tegemoet te komen en haar voldoening te schenken.

Seksfrigide
Niet alleen de fysieke hindernis dient genomen, soms is er ook een psychische barrière. Zo wil het vrouwtje van de draakvinzalm baas in eigen buik blijven. Wat het mannetje ook doet om haar te verleiden, niets kan die frigide oude vrijster opwinden. Ze duldt hem zelfs niet in haar buurt. Hij zit dus met een ernstig probleem om voor het voortbestaan van zijn soort te zorgen. Uiteindelijk zit er niets anders op dan haar te misleiden. De verleider kreeg in de loop van de evolutie aan beide kieuwdeksels een lange draad die aan het uiteinde een verdikking vertoont. Met dit pakje nep gaat hij boven het vrouwtje hangen waarbij het vlezige bolletje voor haar ogen bungelt. Zij meent in dit bolletje een watervlo te herkennen en in haar onnozelheid hapt ze toe en blijft erop sabbelen. Voor hem tijd genoeg om zijn seksuele honger te stillen.

Seksorgie
Ook de zeepokken hebben het niet gemakkelijk. Zij zitten immers vastgeankerd aan de bodem en kunnen niet bij elkaar komen. Al zijn ze hermafrodiet en kunnen ze het met zichzelf doen, toch verkiezen ze gezelschap. De natuur heeft daar begrip voor en zocht een bevredigende oplossing om met hun afgelegen buren de liefde te bedrijven. De beestjes kregen van moeder aarde immers een enorme penis met een lengte van bijna twintig centimeter (bijna dertig keer hun lichaamslengte). Eens uitgerold begint deze knaap als het ware zelfstandig de omgeving af te tasten tot hij een andere zeepok vindt en de eitjes bevrucht. De ontvangende zeepok kan dan op zijn/haar beurt bij de bevruchter toenadering zoeken. Met veel zeepokken in de buurt belanden we al snel midden in een orgie. En dan nog te bedenken dat elke zeepok twee penissen heeft !

Biseks
Ook de slakken eten van twee walletjes. Als hermafrodiet genieten ze bovendien dubbel van elke copulatie. Prachtig om volgen is het liefdesspel van de tijgerslak. Wellicht heb je deze gestreepte naaktslak al in de tuin ontmoet. Als deze dieren er zin in krijgen volgen ze elkaar in een boom. Kiezen een tak en laten zich samen aan een slijmdraad afzakken. Aldaar zwevend tussen hemel en aarde wikkelen ze hun lichamen rond elkaar in een slijmerig kleed. Dan in volle opwinding wikkelen ze ook hun geslachtsorganen om elkaar en al draaiend in deze liefdevolle en uren durende omstrengeling wisselen ze hun spermatozoïden uit, om tenslotte uitgeput na zoveel passie in het zachte bladerbed op de grond te vallen.

Met deze gevoelige passage wil ik dit artikel afsluiten. Het is welletjes geweest. Ook al is het maar een kleine greep uit de vele variaties op een thema. De rest laat ik aan jullie over.

Referenties:

•The Sexual Connection by John Sparks;
Dierlijke passie en paring. ISBN 90 274 8229 2.
•Het liefdesleven van enge beestjes. Zoo Emmen ISBN 90 71533 16 6.
•Life in the Undergrowth met David Attenborough. (BBC serie).

Nieuws van de zoogdierenwerkgroep

Paul Van Dale

Eikelmuiskasten beschikbaar

Meer dan 100 kasten gingen reeds de deur uit!

Heb je een tuin in een geschikte omgeving (boomgaard, nabij bos of park, in kleinschalig landschap), contacteer ons dan en we bezorgen je twee kasten (gratis uit stock te Ename). Adres:saripaul@skynet.be.

Eerste eikelmuiskasten reeds bezet!

Nestkastcontrole f: Paul Van Dale

In het Zottegemse was een eerste tuinkast reeds bezet (kasten opgehangen in een eerste fase in 2007). In verschillende kasten (tuinen en studiegebieden verspreid over de Vlaamse Ardennen) werden verder bosmuizen aangetroffen. In een geval leek een kast een eikelmuisnest te bevatten, de bewoners die we aantroffen waren echter bosmuizen. Het komt regelmatig voor dat eikelmuispanden door bosmuizen worden gekraakt.

Vleermuizenstudiedag

De Vleermuizenwerkgroep organiseert een studiedag op 19 april op de VUB in Etterbeek. Agenda via de website: http://www.zoogdierenwerkgroep.be:80/index.php?id=59.

Europese Nacht van de Vleermuis

Op Vrijdag 29, zaterdag 30 en zondag 31 augustus 2008 zullen doorheen Vlaanderen verschillende activiteiten plaatsvinden rond het thema: 'Water is leven'. Meer info op de website van http://www.zoogdierenwerkgroep.be:80/index.php?id=59

Op de hoogte blijven van het reilen en zeilen van de ZWG Vlaanderen?: schrijf je in op de zoogflits: http://www.zoogdierenwerkgroep.be/index.php of mail naar zoogflits@zoogdierenwerkgroep.be.

Gezocht: *de ZWG zoekt nog steeds een contactpersoon voor de omgeving van Ronse die graag mee wil werken binnen het ZWG bestuur.*

Kortste nacht van het zoogdier 21 juni 2008

Bos t' Ename Loods (Braambrugstraat 43, Ename)
vanaf 14.00 uur
Maak kennis met de zoogdierenwerkgroep (ZWG)
Leer meer over de projectwerking!
Op deze dag kan je meer leren over methoden bij het inventariseren en monitoren van zoogdieren:
In de loods: braakbalpluizen & powerpoint over ZWG projecten
In het veld (middag): controle eikelmuiskasten & waterspitsmuis lokbuizen
In het veld (nacht): controle van live traps, vleermuizen & the batdetector
Het programma kan je aanvragen bij ZWG VA+: saripaul@skynet.be
info: Paul Van Daele: 0494 401777 of 055/239210

Tongvaren meer en meer gesignaleerd in onze regio

Karel De Waele

Vorig jaar pleegde ik een kort artikeltje over Tongvaren, naar aanleiding van de vondst door Eddy Saveyn van enkele volwassen exemplaren in Bachte-Maria-Leerne bij het kasteel van Ooidonk, die daar blijkbaar al enkele jaren een verdoken bestaan geleden hadden.

Ondertussen kreeg ik in 2007 ook meldingen binnen van Tongvaren op vochtige muurtjes bij Luc en Lydie Mincke in Maarke-Kerkem en bij Raf en Edith Verdonck in Astene.

Begin februari 2008 kreeg ik van Jacques Vanheuverswyn een e-mailtje met in bijlage een foto als bewijs dat hij in Zingem op de Scheldeoever ter hoogte van het Peter Bulckreservaat, nabij de Weiput/Zwalmmonding een zevental exemplaren Tongvaren gevonden had.

Iets later in februari 2008 trok ik, ter voorbereiding van de excursie van 22 juni e.k., van het Raveelmuseum naar de Oude Leie in Machelen. Tot mijn verbazing

vond ik op het stenen fondament van de kerkhofmuur een volgroeid ex. van Tongvaren, plant die ik enkele jaren daarvoor bij een nochtans grondige verkenning van het betrokken kilometerhok niet gezien had... (eerlijkheidshalve moet ik bekennen dat ik deze keer ook op een bakstenen duiker in hetzelfde hok enkele mooie ex. Eikvaren vond, die ook al niet op die oudere lijst prijkten!).

Maar dit was nog maar een begin: in maart kreeg

Tongvaren *foto: Jacques Vanheuverswyn*

ik een telefoontje van Koen Verhoeyen dat hij een paar oude Tongvarens gevonden had op een oude muur in de Ommegangstraat in Deinze. Ik dus met de fiets daar naar toe. Inderdaad: bovenaan de smalle 'steunbeertjes' – daar waar het dus iets vochtiger is dan op de muur zelf – zag ik enkele, weliswaar nogal bruin verkleurende exemplaren van Tongvaren, met ertussen toch nog heel wat groene opgerolde stengels, die klaar zaten om zich te ontrollen. Deze plantjes hebben daar echter niet de ideale standplaats gekozen, want ze staan op de naar de zon gerichte kant van die muur, maar gelukkig krijgen ze het grootste deel van de dag schaduw van de appartementsgebouwen aan de overkant van dit smalle straatje.

En toeval of niet, maar een paar dagen later kreeg ik een telefoontje van mevr. Vanderplaetsen uit Kruishoutem om me te melden dat ze na het lezen van het bovenvermeld artikeltje, ervan overtuigd was dat er aan de voet van haar schuur ook Tongvaren groeit ... en of ik dat niet eens wou komen bevestigen. Op 19 maart ben ik dan eens langs geweest en dat zal ik niet vlug vergeten: op het erf van haar oude boerderij staan nl. twee schuren vlak bij elkaar met ertussen een verhard paadje dat constant nat gehouden wordt door het water dat van het dak stroomt. Welnu, aan weerskanten van dat paadje, aan de voet van de kletsnatte muren, goed in de schaduw, stonden enkele honderden volwassen Tongvarens en dit over een lengte van ca 10 meter. En in de natte voegen verdrongen nog enkele honderden nieuwe, jonge kiemplantjes elkaar! De trotse eigenares vertelde me dat hier voor enkele jaren nog geen Tongvarens groeiden en dat ze het eerste exemplaar gevonden had op enkele tientallen meter daarvandaan, dicht bij het hek bij de ingang, op een plek waar nogal wat bouwafval onder de grond stak. Het viel me wel op dat 99 % van deze planten redelijk sterk gekroesde bladeren hadden, wat er op kan wijzen dat ze afkomstig zijn van een 'monstruositeit' die nogal graag geselecteerd en verkocht wordt in tuincentra. Maar deze monstruositeit komt ook in de vrije natuur voor en die honderden exemplaren waren zeker niet aangeplant!.

En toen ik dit artikeltje binnen stuurde bij de redactie van Meander kreeg ik van redacteur Norbert Desmet nog een (voorlopig laatste) melding binnen: hij wist in het Ingelbos in Kluisbergen, op een niet door de zon beschenen oever van de beek, ook een flink exemplaar Tongvaren staan.

Ik ben benieuwd van waar de volgende melding van Tongvaren zal komen.

Op de bres voor een stukje stilte

Door de geplande verbreding van het Schipdonkkanaal dreigen fietsers, wandelaars, ruiters, skeelers en koetsen plaats te moeten ruimen voor schepen van vier verdiepingen hoog! Terwijl onze overheid op wereldcongressen haar bezorgdheid over het klimaat uitspreekt, lijkt ze minder oor te hebben voor de vrees van duizenden Vlamingen dat

Typisch landschap van Damme

het charmante landschap aan de vaart in Damme verloren zal gaan ten koste van de haven van Zeebrugge.

Het Schipdonkkanaal is één van de zeldzame stille plekjes die ons nog resten in Vlaanderen. Nu zouden

de twee kanalen verbreed worden en metershoge dijken en bruggen krijgen, zodat schepen tot 4500 ton, 4 verdiepingen hoog en 185 meter lang binnen enkele jaren op het nieuwe zeekanaal zouden kunnen varen. Wat vandaag nog een favoriete plek is voor wandelaars, fietsers en stiltezoekers, dreigt morgen dus een gigantisch lang litteken doorheen een ongeschonden stukje Vlaanderen te worden.

Politici beloven de hemel die ze nooit kunnen waarmaken, terwijl ze de aarde die we al hebben niet beschermen. Alsof de natuur geen rechten heeft maar enkel het 'vooruitgangsdenken'. In ons klein Vlaanderen dreigt de concurrentie van de containerhavens van Antwerpen, Gent en Zeebrugge ons te verstikken.

Reden tot wanhoop? Dat niet, maar wel reden genoeg om op de bres te gaan staan: 'neen aan de verbreding van het Schipdonkkanaal!'.Teken alvast de online-petitie op **www.tgrootgedelf.be**. Het is nog niet te laat!

Latijn en Grieks

Emiel De Jaeger

De tegenhanger van **acer** (zuur) in het Grieks is **oxus** (oxygenium= zuurstof); ook dit woord heeft de betekenis van scherp, puntig (het grootste deel van de samenstellingen met oxus hebben deze betekenis), naast scherp van smaak.

Witte klaverzuring *foto: Gilbert De Ghesquière*

■ **oxalis**= zurkel (laat-Latijn) < oxus + als= zout (G) + suffix (zure smaak door oxaalzuur):
Oxalis acetosella L. (oxalidaceae): Witte klaverzuring, Schapenzuring, Gewone klaverzuring - bladeren als die van klaver, zure smaak; bloemen trechtervormig, kroonbladen wit tot roze, blauw verkleurend geaderd en met gele vlekken aan de voet (geel hart.)

■ **oxyria**: oxus + suffix:
Oxyria digyna Hill *(polygonaceae)*: Alpenzuring - niervormige blaadjes; breed gevleugelde vruchtkleppen; adventief, uit Noord-Europa en gebergten van Midden-Europa.

■ **oxycedrus**: oxus + cedrus= ceder (L):
Juniperus oxycedrus (oxycedrus) (cupressaceae): Jeneverbes - smallere naalden, afstaand; kleinere bessen; Balkanschiereiland.

■ **oxycoccus/os**: oxus + kokkos= korrel, pit, bes (G):
Oxycoccus palustris Pers. (ericaceae): Kleine veenbes, Veenbes - draadvormige stengels; blad eirond tot langwerpig-eirond, omgerolde rand, onderaan blauwgroen; bloemen roze, meestal aan het einde van de stengels; bessen bleek met wijnrode stippen, later rood, zeer zelden wit, zwak zuur, eetbaar.

■ **rhodohypoxis**: rhodon= roos (G) + hypoxis= zuurachtig (G) < hupo= een weinig + oxus:
Rhodohypoxis baurii (hypoxidaceae) - blad behaard, lijnvormig-lancetvormig; stervormige, rozerode bloemen; Zuid-Afrika.

Rivierprik: een vastberaden beestje

David Buysse, Johan Coeck

De Rivierprik is een echte trekvis die vroeger in groten getale de Schelde opzwom om er te paaien. Door de vervuiling en migratieknelpunten is het beestje zeldzaam geworden en is het opgenomen in de Europese Habitatrichtlijn. Recente onderzoeken wijzen er echter op dat de Rivierprik, nu de waterkwaliteit verbetert, opnieuw vastberaden is om de Schelde en haar zijrivieren te herkoloniseren.

Bij het INBO volgen we de Rivierprik in verschillende onderzoeken. Zo voeren we jaarlijks een 24u-actie uit in de Boven-Zeeschelde en de Bovenschelde. De Bovenschelde is heel moeilijk te bereiken voor vissen door de opeenvolgende sluis-stuwcomplexen, toch hebben we er in de laatste jaren al Rivierprik waargenomen.
Verder onderzoeken we in 2007 en 2008, in het kader van 'Langetermijnvisie Onderzoek & Monitoring

Schelde-estuarium', de migratie van trekvissoorten naar de belangrijkste zijwaterlopen van de Zeeschelde, in opdracht van afdeling 'Maritieme Toegang' van het departement 'Mobiliteit en Openbare Werken'. De voorlopige resultaten uit dit onderzoek tonen dat er nu ook Rivierprikken, zij het nog heel weinig, tot onder het eerste migratieknelpunt in de Kleine Nete in Grobbendonk zwemmen.

Vangsten aan Ter Biestmolen

Vissoort	Aantal	Biomassa (g)
Blankvoorn	519	44888
Riviergrondel	424	4899
Alver	33	593
Paling	31	6965
Driedoorn	23	68
Baars	15	1766
Giebel	14	3940
Karper	9	35600
Kopvoorn	6	1170
Blauwband	6	33
Brasem	5	1775
Rivierprik	3	169
Bittervoorn	3	9
Kolblei	2	286
Vetje	2	3
Rietvoorn	2	48
Zeelt	2	32
Bermpje	1	7
Pos	1	17
Winde	1	20
Serpeling	1	51
Am. Dikkopelrits	1	5
Totaal	**1104**	**102343**

In 2007 namen we ook de werking van de visnevengeul rond de 'Ter Biestmolen' in de Zwalm onder de loep, in opdracht van afdeling 'Water' van de Vlaamse Milieumaatschappij. Deze visdoorgang moet vissen in de Zwalm, die in de Bovenschelde uitmondt stroomopwaarts van het sluis-stuwcomplex van Asper, de mogelijkheid bieden om de molen te passeren. Onder de 22 soorten en meer dan 1100 vissen maakten ook drie Rivierprikken dankbaar gebruik van de visdoorgang om verder stroomopwaarts de Zwalm in te trekken.

Het rapport 'Buysse, D., Baeyens, R., Martens, S., Coeck, J. (2007). Evaluatie van de visnevengeul langs de Ter Biestmolen in de Zwalm in Nederzwalm. INBO. R.2007.49' is beschikbaar op http://www.inbo.be/files/Bibliotheek/24/175324.pdf.

David Buysse, David.Buysse@inbo.be & Johan Coeck, Johan.Coeck@inbo.be, tel 02 558 18 41.

Te noteren

Noteer 12 oktober 2008 in jullie agenda. Het is dan 40 jaar geleden dat de toenmalige Wielewaal Schelde-Leie werd opgericht. We zijn in dezelfde buurt neergestreken om dit in de feestzaal 'de Mastbloem' te Kruishoutem te vieren. Er is de academische zitting waarin op de geschiedenis en de pioniers van de afdeling zal ingezoomd worden en speciaal op spilfiguur Marcel Nachtergaele. Het was toendertijd moeilijk om tegen de stroom in iets rond natuur op te zetten maar dat is zoveel jaar later blijkbaar goed gelukt. We verwachten veel mensen uit het huidige gebied van Vlaamse Ardennen *plus* en uiteraard de mensen van het eerste uur. Als sprekers komen Prof. U. Libbrecht, Prof. E. Kuyken en onze huidige hardwerkende Guido Tack, die een blik op de toekomst zal werpen. Daarna receptie en een etentje waarover allemaal meer in de volgende Meander.

Vergetelheden, vergissingen...

- De grafiek op p. 13 in Meander 1/2008 werd overgenomen uit de Ornithologische Nieuwsbrief van het INBO van augustus 2007, p. 17.
- De vogel op de foto op p. 34 in Meander 1/2008 was geen Kokmeeuw, wel een Zwartkopmeeuw.

Gezocht...

Doos met dia's met een overzicht (selectie) van de kampen en de werking van de Wielewaaljongeren uit Schelde-Leie (oa. met dia's van Dirk Draulans en de Argonnekampen). Waarschijnlijk is de doos uitgeleend maar niet weergekeerd. We hebben die dringend nodig voor oude sokkendag in augustus van de huidige JNM ter gelegenheid van hun 50-jarig bestaan. Contacteer Norbert Desmet op nr. 0494/65.33.91.

Amfibieën in je vijver? Laat het ons weten!

Vroeg in het voorjaar voelen amfibieën de lente kriebelen. Watersalamanders, kikkers en padden trekken dan massaal naar hun voortplantingsplaatsen. Poelen met helder water, een goed ontwikkelde vegetatie, lekker in het zonnetje: dat zijn vaak echte amfibieënparadijzen. Jammer genoeg worden heuse amfibieënpoelen knap zeldzaam in Vlaanderen. Veedrinkpoelen worden niet meer onderhouden en verlanden, heel wat weidepoelen werden gedempt, in andere peuzelt (uitgezette) vis de meeste salamanderlarven op. Het gaat onze inheemse soorten dan ook niet voor de wind. Zelfs Kleine watersalamander, ooit de meest algemene salamandersoort in Vlaanderen, krijgt de laatste jaren rake klappen.

foto: Bart Heirweg

Maar misschien is er hoop. Steeds meer mensen gaan op zoek naar een beetje natuur in eigen tuin. Een fris bloeiende Gelderse roos, een houtstapel als schuilplaats voor Egels en muizen, wat Hazelaars om spechten en Rode eekhoorntjes aan te trekken, nestkastjes rond het huis voor bedrijvige meesjes en, waarom ook niet, een tuinvijvertje. Want water brengt leven. Libellen vinden al gauw de weg naar je tuinpoel en ook amfibieën laten meestal niet lang op zich wachten. Zelfs midden in verstedelijkt gebied duiken Bruine kikkers en Alpenwatersalamander op! Heel leuk, zeker voor de kindjes die meestal gefascineerd zijn door zoveel leven in en om het water.

Net die tuinvijvers zouden op heel wat plaatsen wel eens de redding kunnen zijn voor onze inheemse amfibieën. Er zijn er immers veel, heel veel (misschien zelfs meer dan 'echte' poelen in de natuur) en meestal is ook de waterkwaliteit er zeer goed (vaak met dank aan het zuurstofpompje). Soms ogen ze wat artificieel met plastic folie, een vissende tuinkabouter, bergachtige watervalletjes en een klein brugje maar op zich maakt dat niet zo veel uit. Zolang het tuinvijvertje maar visvrij is (want vis en watersalamanders gaan echt niet goed samen)!

Hyla, de reptielen- en amfibieënwerkgroep van Natuurpunt, is zich bewust van het belang van tuinvijvers en heeft dan ook een heuse tuinvijveractie op het getouw gezet. In de folder 'gewriemel zonder piemel' (waarmee wordt verwezen naar de manier waarop amfibieën zich voortplanten) krijg je heel wat uitleg over hoe je onze inheemse amfibieën kan herkennen (met fraaie tekeningen van onze huistekenaar Rudi Willockx). Er worden ook enkele tips gegeven over hoe je jouw vijvertje en je tuin amfibievriendelijk kan maken met concrete adviezen om bv. zeker geen salamanders, kikkers of padden uit te zetten. Laat de natuur z'n gang maar gaan en dan komt alles wel van zelf, zelfs in verstedelijkt gebied. 't Is soms wat wachten, maar komen zal het.

Heb je dus zelf een tuinvijvertje en zitten er amfibieën in, surf dan gauw naar http://www.hylawerkgroep.be/index.php?id=140. Hier kan je de folder downloaden en op http://www.hylawerkgroep.be/index.php?id=142 kan je al jouw tuinvijvergegevens op een heel eenvoudige manier online invoeren. Voor verdere vragen of info kan je ook steeds terecht bij info@hylawerkgroep.be. We staan voor jou klaar en hopen alvast op een massale respons!

Ben je ook geïnteresseerd om mee te werken aan de **inventarisatie van de poelen in de Vlaamse Ardennen**? Neem dan contact op met Paul Haustraete of Griet Dewitte op het nummer 055/20.72.65 of via mail:
paul.haustraete@rlva.be - griet.dewitte@rlva.be.
(met steun van NME-centrum De Kaaihoeve en ANB).

Graag krijgen wij zoveel mogelijk locaties door waar er poelen gelegen zijn in de Vlaamse Ardennen. Ben je zelf eigenaar van een poel of weet je er één/enkele liggen dan kan je die gegevens doorgeven aan het Regionaal Landschap Vlaamse Ardennen (info@rlva.be – www.rlva.be) en brengen wij de verschillende poelen in kaart.

Huisspinnen

Peter Jäger & Koen Van Keer

Iedereen kent ze: de grote donkere, harige spinnen die we af en toe in de badkuip of de wasbak vinden. Door hun grootte en het contrast tegen de witte ondergrond, lokken ze bij veel mensen een sterke angstreactie uit. Het zijn de huisspinnen, die nochtans geen enkel gevaar vormen voor de mens. Toch brengt juist de confrontatie met deze spinnensoorten ernstige schade toe aan de relatie tussen mens en spin. Reden temeer, vond een Europese jury, om ze te verkiezen tot Europese Spin van het Jaar 2008.

Hiermee wil men extra aandacht geven aan de typische irrationele angst van mensen voor deze achtpotige dieren. De verkiezing van een 'Spin van het Jaar' werd in het leven geroepen om mensen een andere kijk op spinnen te bieden en hopelijk een interesse op te wekken, of er tenminste voor te zorgen dat mensen deze nuttige diertjes beter leren kennen.

Probleem

Het is al voor de derde keer dat dit initiatief op Europese schaal doorgaat. Die grote oppervlakte van het gebied zorgde dit jaar voor een probleem. Er zijn immers meerdere soorten huisspinnen en geen enkele ervan blijkt in alle deelnemende landen voor te komen. Daarom heeft de organisatie beslist dat ieder deelnemend land een huisspinsoort mag kiezen die ter plaatse leeft.

Drie 'missen' verkozen

De Belgische Arachnologische Vereniging ARABEL is ambitieus en heeft ervoor gekozen om de drie algemeenste huisspinsoorten van ons land aan de bevolking voor te stellen. Die keuze vertelt meteen dat een huisspin nooit zomaar een huisspin is. Zonder het te weten ontmoeten mensen verschillende soorten in huis. Die zijn b.v. niet allemaal even groot en dat zorgt er waarschijnlijk voor dat sommigen denken dat de huisspinnen het ene jaar groter zijn dan het andere. Dat is meestal niet zo, maar men heeft dan gewoon een andere -grotere of kleinere- soort gezien.

Tijd voor een voorstelling van de drie 'missen':

• De kleinste van de drie soorten, is de Grijze huisspin (Tegenaria domestica). Gemeten van de kop tot aan de achterkant van het achterlijf (dus de poten niet meegerekend) wordt deze soort tot 10 mm groot. Zoals de naam zegt, is ze meestal grijs van kleur. De drie soorten hebben elk een andere rugtekening op het achterlijf, zoals je kan zien op de vergelijkende foto's hieronder. Daarop zijn steeds de twee delen van het spinnenlichaam te zien, namelijk het kopborststuk bovenaan en het achterlijf onderaan. De achterlijftekening van de Grijze huisspin bestaat op de achterste helft uit lichter gekleurde ruitvormige figuurtjes. Zij heeft wel de meest onduidelijke tekening van de drie. De poten van deze soort zijn relatief korter dan die van de grotere soorten. Voor de Grijze huisspin mag er best wat stof liggen. Je vindt haar b.v. dikwijls in garages.

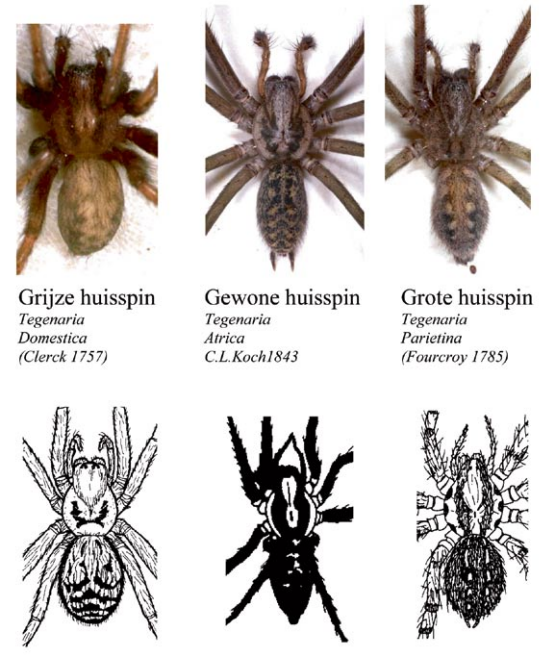

Grijze huisspin: ruitvormen; Gewone huisspin: opwaartse pijltjes; Grote huisspin: lichte puntvlekken.
foto B. Goethals, foto R. Louvigny, foto R. Louvigny.

• De middelste van de drie, maar al van aanzienlijke grootte, is de Gewone huisspin (Tegenaria atrica). De vrouwtjes van deze soort worden tot 16 mm groot. Zij is ook het donkerst gekleurd van de drie, maar nooit echt zwart zoals mensen vaak beweren. Donkerbruin is ze, met een duidelijke lichtere tekening op het achterlijf, die vooral bestaat uit opwaarts gerichte pijltjes. Deze soort is ook vaak te vinden aan de buitenkant van huizen, in tuinhuisjes, tussen houtblokken voor de open haard enz.

• De reus onder de Belgische huisspinnen heet niet toevallig de Grote huisspin (Tegenaria parietina). De lichaamslengte van de vrouwtjes gaat tot 20 mm, maar de mannetjes hebben veel langere poten dan de vrouwtjes, waardoor ze er voor vele mensen griezeliger uitzien. De poten van een volwassen mannetje kunnen elk wel 7 cm lang worden! Het lichaam blijft echter onder de 18 mm. Mensen denken vaak dat ze een uitheemse spin hebben gezien wanneer ze zo'n mannetje tegen het lijf lopen. Het kleine lichaam onderscheidt deze spin dikwijls van grote exotische spinnen met even lange poten. Je kan deze soort gemakkelijk van de andere onderscheiden door de twee lichtere puntvlekken in het midden van het achterlijf. De lichtere vlekken vooraan ontbreken soms, maar de puntvlekken zijn er altijd en ontbreken bij de andere soorten. Hoewel ook buiten te vinden, verkiest deze spin toch de beschutting van garages, kelders of zolders.

Zeg nooit zomaar 'huisspin'

Zoals je aan de wetenschappelijke namen kan zien, behoren huisspinnen tot het geslacht Tegenaria. In ons land komen 9 soorten voor uit dit geslacht. Niet alle soorten leven in de omgeving van mensen. Sommige leven bij voorkeur in bossen, in steengroeven of op rotsen. Wereldwijd komen zo'n 130 soorten Tegenaria's voor. Ongeveer 70 ervan werden gevonden in Europa.

IJverige opruimers

Huisspinnen weven horizontale, matachtige webben. In gebouwen vind je die vaak in hoeken van kamers of aan vensters. De spinnen maken ook een trechtervormige schuilplaats. Daarin brengen deze nachtactieve soorten de meeste tijd door. Als een insect of pissebed in haar web belandt, voelt de huisspin de trilling van haar web. Bliksemsnel loopt ze naar de prooi en bijt, waarbij ze tegelijk gif injecteert. Kleine prooien worden meteen opgepakt en meegenomen naar de schuilplaats. Als het om grote of gevaarlijke prooien gaat zoals b.v. wespen, zal de spin herhaaldelijk bijten en direct weer loslaten. Bij elke beet injecteert ze echter gif, zodat zelfs taaie prooien er het loodje bij leggen. In tegenstelling tot de meeste inheemse spinnensoorten, kunnen huisspinnen meerdere jaren oud worden. Voor zo'n grote soorten vraagt het langer om volwassen te worden en door hun voorkeur voor gebouwen zijn ze ook beter beschut tegen de winterkou. Sommige exemplaren zouden vijf jaar en ouder worden.

Spinnenangst

De indrukwekkende spanwijdte van de poten van de huisspin, boezemt nogal wat mensen angst in. Nochtans zijn deze reuzen ongewoon zachtaardig tegenover de mens. Tijdens experimenten slaagden onderzoekers er niet of met de allergrootste moeite in om zich door deze spinnen te laten bijten. In de weinige gevallen waarin het lukte, had de beet geen vermeldenswaardig effect. Mensen met arachnofobie weten dit, maar zijn er niet door gerustgesteld. Een fobie is dan ook bij uitstek een irrationele angst, die dus niet veroorzaakt is door een reëel gevaar. Arachnofobie is een psychische aandoening, waarbij vermijdingsgedrag de patiënt bevestigt en vaak versterkt in zijn angst. Behandeling van deze fobie is er dan ook op gericht deze vicieuze cirkel te doorbreken en de patiënt onder begeleiding aan den lijve te laten ervaren dat er geen reden tot paniek is. Arachnofobie is niet hetzelfde als spinnenangst. Een heel groot gedeelte van de bevolking heeft een vorm van angst voor spinnen zonder dat er sprake is van een fobie. De moderne psychologie kent veel oorzaken en verklaringen voor deze angst.

Spin in bad!

Veel mensen geloven nog steeds dat spinnen in bad belanden via de afvoer. Dat is echter niet het geval. In de herfst worden de mannelijke huisspinnen volwassen en verlaten dan hun web om op zoek te gaan naar een vrouwtje. Bij die zoektocht lopen ze vaak rond in huis en belanden zo ook wel eens in de badkuip. Omdat ze hier niet uitraken omwille van de gladde wanden, vinden we hen 's morgens nog steeds op die plek. Een in het bad gestrande huisspin ontzet je best door er een glas over te zetten en er dan een bierviltje onder te schuiven. Ze met de hand opnemen kan ook, maar daarbij loop je het risico dat je de spin verwondt. Door de spin zo te verwijderen red je haar niet alleen van een gewisse dood, maar zorg je meteen ook voor het behoud van een belangrijke schakel in het ecologisch systeem in en om je huis. Mensen vergeten immers nogal eens makkelijk dat huisbewonende spinnen de enige diergroep vormen die consequent komaf maakt met insecten in onze huizen. Bedenk daarbij dat er tussen die insecten verschillende potentiële ziekteoverbrengers zijn (zoals vliegen, muggen, kakkerlakken,...) en je gaat deze 'lelijke diertjes' mogelijk toch al eens door een andere bril bekijken.

Boekbespreking: Amfibieën en reptielen

Walter Belis

Van Uchelen E., 2006. Praktisch natuurbeheer: amfibieën en reptielen, KNNV Uitgeverij, Utrecht, 151 blz., ISBN 978 90 5011 233 8, € 29,95.

Edo Van Uchelen moet zich ernstig geërgerd hebben in het natuurbeheer voordat hij deze handige gids samenstelde waarin hij praktijkgerichte informatie verschaft aan natuurbeheerders. Waarom nu juist amfibieën en reptielen?
We stellen vast dat de oppervlakte aan natuur toeneemt maar dat de kwaliteit het laat afweten. Amfibieën en reptielen zijn uitstekende indicatoren voor de kwaliteit van natuurterreinen. De aanwezigheid van bepaalde soorten toont aan dat we goed bezig zijn en dat er een hoge natuurwaarde aanwezig is.

Het eerste deel van het boek besteedt dan ook aandacht aan de ecologie van de Nederlandse amfibieën en reptielen. Een goed beheer begint bij soortenkennis. Vervolgens geeft de auteur algemene richtlijnen om de leefgebieden van de herpetofauna te beheren en specifieke maatregelen per terreintype.
De geleverde arbeid moet op tijd en stond geëvalueerd worden en gebeurt door inventariseren en monitoren. De kennis die we in het begin van het boek opgedaan hebben, is hier onontbeerlijk.

Uit de ergernis van Edo Van Uchelen is een parel van een boek ontstaan. Een waar praktijkboek voor beheerders en uitvoerders van groenonderhoud, maar ook voor tuin- en natuurliefhebbers.
Een absolute aanrader.

Florent, meester Astère Allaert, Paul en Sofie plaatsen op 2 februari een scherm voor de paddenoverzet in de Pontstraat te Astene-Deinze.

Prachtige natuurfoto's...
zijn te bewonderen op de websites van volgende natuurfotografen:
Yves Adams, Rollin Verlinde, Misjel Decleer en Ludo Goossens.
http://www.vildaphoto.net/
Prof. Paul Busselen.
http://www.kuleuven-kortrijk.be/nl/algemeen/natuur
Pieter en Marc Espeel.
http://www.fottoos.be
Gunther Groenez.
http://users.pandora.be/gunther.groenez/
Bart Heirweg.
www.bartheirweg.com
Gerard Mornie.
http://users.pandora.be/GerardMornie/
Ivan Steenkiste.
http://users.skynet.be/wielewaal/
Philip Vergeylen.
www.photographics.be.

We delen in de rouw van

De familie van de Heer Rik Franckx, gewezen nationale voorzitter van de vzw 'De Wielewaal' en befaamd ornitholoog, naar aanleiding van zijn overlijden op 26 februari 2008.

Luc en Lydie Mincke-Thienpont en familie bij het overlijden van de Heer Florent Mincke, weduwnaar van Mevrouw Alice Goessens. Hij werd geboren te St-Kornelius-Horebeke op 1 oktober 1920 en overleed te Maarkedal op 6 maart 2008.

De volgende Meander...

gaat naar de drukkerij op 1 juli. **Teksten** moeten daarom de redactie reeds bereiken ten laatste op **10 juni**. We dringen er op aan dat soortnamen met hoofdletter worden geschreven, tenminste het eerste deel ervan (b.v. Blauwe reiger of Gewone esdoorn...).
Foto's krijgen we graag op een grootte van minimaal 1000 pixels op de langste zijde en voorzien van een **logische naam**. Dit betekent dat ze beginnen met de initialen van de fotograaf gevolgd door een korte maar duidelijke aanduiding van het onderwerp (b.v. de Nederlandse soortnaam) en eventueel nog gevolgd door een volgnummer of datum (XYZ_ soortnaam_02). Foto's voor de omslag moeten staand zijn en ongeveer een grootte van 2900 op 2000 pixels hebben.

30ste Vlaamse Ardennendag
zondag 27 april 2008 vanaf 14u

domein de Ghellinck
Wortegem-Petegem

tandem
natuurpunt
VLAAMSE ARDENNEN
MILIEUFRONT OMER WATTEZ
VOC Geraardsbergen-Lierde
CVN Leren voor natuur en milieu

Alle details over de Vlaamse Ardennendag vindt u op blz. 10

2 6de jaargang nr. 2 april-mei-juni 2008
afgiftekantoor Gent X - erkenning P203773

België-Belgique
PB
GENT X
3/0450

Meander

driemaandelijks tijdschrift van vzw Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus*
v.u. A. Benoot - Y. Moerman Gampelaeredreef 67 9800 Deinze tel. 09/386.38.95

Zondag 20 april, feest in het Burreken

Op deze feestelijke dag laten we de galloways los in het Burreken. We openen ook de tentoonstelling over jaarrond begrazing met voor het eerst in België prachtige beelden van de Nederlandse fotograaf Fokko Erhart. Er is gelegenheid tot verkennen van het gebied met gids, en uiteraard de mogelijkheid om iets te drinken. Een orkestje vrolijkt alles op. Je bent welkom vanaf 14 u aan de kerk van Schorisse.

Meer info in de kalender

foto/ Filip Hebbrecht

Begin januari ontving je het eerste nummer van Limoniet, het natuurstudietijdschrift van de regio Vlaamse Ardennen plus. Het eerste nummer werd gratis naar elk Natuurpuntlid binnen de regio gestuurd. Indien je Limoniet ook in de toekomst wenst te ontvangen, vragen we je wel een abonnementsgeld van 8 euro te betalen. Dit is de prijs voor de jaren 2008 én 2009 samen! Maak het bedrag over op rekeningnummer: 891-2540884-76 van Natuurpunt Vlaamse Ardennen plus met vermelding: Limoniet.